

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри
«_» _____ 20__р.

Кваліфікаційна робота
за освітнім ступенем «Магістр» на тему:
**«ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ
НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ТА
ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ
СТАРШОЇ ШКОЛИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ»**

Студентки факультету іноземних мов
освітньо-професійної програми «Середня
освіта. Мова і література (німецька)»
освітнього ступеня «Магістр»
Ткачової Катерини Геннадіївни

Науковий керівник:
Кажан Юлія Миколаївна
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької та
французької філології

Рецензент:
Яцюк Іван Ярославович
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької філології та
методики навчання німецької мови
Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В.Гнатюка

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«_» _____ 201__р.

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Освітній ступінь «Магістр»

Шифр та назва спеціальності 014 «Середня освіта»
спеціалізація 014.02 «Мова і література (німецька)»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(науковий ступінь, вчене звання)

(ПІБ завідувача кафедри)

« _____ » _____ 2020 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ткачової Катерини Геннадіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Використання сучасних цифрових засобів навчання з метою формування та вдосконалення іншомовної компетенції учнів старшої школи в німецькій мові

керівник роботи к.п.н., доцент кафедри німецької та французької філології Ю.М.Кажан

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом Маріупольського державного університету від «28» лютого 2020 року № 210

2. Строк подання студентом роботи 4 грудня 2020 року

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та експериментальній перевірці питань, які пов'язані з розвитком вмінь читання, аудіювання, говоріння та письма на уроках німецької мови в учнів старших класів.

Об'єкт дослідження – формування іншомовної комунікативної компетенції учнів старших класів.

Предмет дослідження – інтерактивні інструменти Web 2.0, які спрямовані на формування та розвиток іншомовної комунікативної компетенції.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Педагогічні передумови формування іншомовної комунікативної з використанням інструментів Web 2.0

Розділ 2. Формування іншомовної комунікативної компетенції в німецькій мові з використанням сервісів Web 2.0

5. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Систематизація і обробка джерел відповідно до теми роботи. Складання бібліографії.	до 1 травня 2020	
2.	Написання вступу	до 1 червня 2020	
3.	Систематизація теоретичного матеріалу і написання розділу 1	до 30 червня 2020	
4.	Написання висновків до розділу 1	до 30 червня 2020	
5.	Відбір навчальних матеріалів з метою створення вправ і організації дослідження	до 1 вересня 2020	
6.	Написання підрозділів розділу 2	до 1 листопада 2020	
7.	Проведення дослідження	до 10 листопада 2020	
8.	Опис дослідження (підрозділ 2.3)	до 20 листопада 2020	
9.	Написання висновків до розділу 2	до 25 листопада 2020	
10.	Формулювання висновків і систематизація літературних джерел, оформлення списку літератури	до 30 листопада 2020	
11.	Перевірка правильності оформлення роботи, подання роботи на кафедрі	до 4 грудня 2020	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ WEB 2.0	9
1.1 Формування іншомовної комунікативної компетенції як мета навчання іноземної мови в середній школі	9
1.2 Особливості використання інструментів Web 2.0. в навчальному процесі з іноземних мов	19
1.3 Врахування психологічних особливостей учнів старших класів в навчальному процесі з іноземної мови	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	43
РОЗДІЛ 2 ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ З ВИКОРИСТАННЯМ СЕРВІСІВ WEB 2.0	46
2.1 Критерії відбору інструментів Web 2.0. для формування іншомовної комунікативної компетенції	46
2.2 Вправи для формування ІКК з використанням інструментів WEB 2.0.....	63
2.3 Експериментальна перевірка інтерактивних вправ для формування іншомовної комунікативної компетенції	75
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	85
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

Сучасні українські освітні програми рухаються у напрямку загальнолюдських пріоритетів, а загальноосвітні заклади інтенсивно працюють над формуванням інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу молодшого покоління. Знання іноземної мови є ключовою навичкою для здобуття високого рівня визнання у суспільстві, до отримання престижної професії. Крім того, іноземна мова допомагає особистості комфортно почувати себе у мультикультурному світі. Метою вивчення іноземної мови є формування комунікативної компетенції. Німецька мова стрімко набирає популярності серед молодих людей через її широке використання у провідних країнах Європи, а процес її вивчення змінюється під впливом багатьох інтерактивних методів, які стають невід'ємною частиною навчального процесу.

Вивченням поняття комунікативної компетенції займалися такі вчені як А. В. Хуторський, С. М. Морозов, А. В. Сергєєв, Д. І. Ізаренков, І. В. Кухта, О. І. Січкарук, Н. І. Гез, Н. А. Кобзева, О. І. Пометун та інші.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що наразі велика кількість учнів у загальноосвітніх закладах України вивчає німецьку мову. Школи спрямовані на надання учням високого рівня знань з німецької мови, оскільки вона популярна у країнах Європи. Зростає кількість новітніх інтерактивних методів, серед яких є інструменти Web 2.0, спрямовані на підвищення рівня знань учнів.

Об'єкт дослідження – формування іншомовної комунікативної компетенції учнів старших класів.

Предмет дослідження – інтерактивні інструменти Web 2.0, які спрямовані на формування та розвиток іншомовної комунікативної компетенції.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та експериментальній перевірці питань, які пов'язані з розвитком

вмінь читання, аудіювання, говоріння та письма на уроках німецької мови в учнів старших класів.

Згідно зазначеної мети можемо виділити наступні **задачі**:

- 1) дослідити особливості іншомовної комунікативної компетенції та розглянути її складові;
- 2) розкрити зміст поняття «інтерактивний метод навчання» та його ознаки;
- 3) встановити психологічні особливості учнів старших класів;
- 4) проаналізувати особливості навчання німецької мови учнями даного віку;
- 5) охарактеризувати сучасні інструменти Web 2.0, які спрямовані на тренування навичок читання, письма, аудіювання та говоріння;
- 6) описати ефективні інструменти для формування ІКК учнями старшої школи;
- 7) експериментально перевірити ефективність використання інструментів Web 2.0 для формування ІКК.

Завдання потребують використання таких **методів дослідження** як: теоретичні – вивчення та аналіз наукової та методичної літератури, огляд наукових праць відповідно нашої теми; емпіричні – проведення дослідження, завдяки якому можна порівняти результати сформованості навичок учнів до впровадження інтерактивних вправ з використанням інструментів Web 2.0 та після, доведення ефективності використання їх з метою формування іншомовної комунікативної компетенції.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у спробі комплексного дослідження використання інструментів Web 2.0 з метою формування іншомовної комунікативної компетенції учнів в німецькій мові, розробці вправ з використанням інструментів Web 2.0.

Практичне значення роботи полягає в детальному описі та розробці інтерактивних вправ з використанням інструментів Web 2.0, які спрямовані на тренування всіх видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, говоріння

та аудіювання. В роботі обґрунтовано важливі засади задля ефективного використання таких вправ та введення їх у навчальний процес. Результати можуть бути використані на уроках німецької мови в старших класах.

Матеріали дослідження впроваджено в навчальний процес Маріупольського міського ліцею.

Апробація результатів дослідження. Окремі теоретичні положення дипломної роботи були обговорені на Декаді студентської науки (2020 р.) в рамках секції «Лінгводидактика», на II Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Нова українська школа: початок реформ» (27 березня 2020 року м. Маріуполь), на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Мови та літератури у полікультурному суспільстві» (13 листопада 2020 року м. Маріуполь), у збірнику наукових праць «VOX PHILOLOGI» (Маріуполь, МДУ, 2020 р.). Відповідно теми нашого дослідження було опубліковано такі роботи:

1. Ткачова К. Г. Особливості формування ІКК в учнів старшої школи з використанням інтерактивних технологій. *Мови та літератури у полікультурному суспільстві: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти*. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 47–49 [60].
2. Ткачова К. Г. Вдосконалення лексичної компетентності учнів старших класів з використанням інструментів Web 2.0. *Дебют. Збірник тез доповідей студентів факультету іноземних мов за результатами участі у Декаді студентської науки*. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 197–199 [57].
3. Ткачова К. Г. Використання сервісу LearningApps з метою формування лексичної іншомовної компетенції. *Нова українська школа: початок реформ*. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 186–188 [58].
4. Ткачова К. Г. Використання сучасних інтерактивних технологій з метою формування іншомовної комунікативної компетенції учнів в німецькій

мові. *Vox philologi. Збірник наукових статей.*/ за заг. ред. к. філол.н. Назаренко Н. І. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 125–132 [59].

Структура роботи. Дипломна робота налічує вступ, два розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел, який налічує 75 одиниць, з них 12 іноземними мовами. Загальний обсяг роботи налічує 96 сторінок, з яких основний текст займає 84 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ WEB 2.0

1.1. Формування іншомовної комунікативної компетенції як мета навчання іноземної мови в середній школі

За останні роки освітні програми України змінилися у напрямку сьогоденних загальнолюдських пріоритетів, які панують у світі. Актуальним є розвиток інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу особистості. Здібності індивідів утверджуються через вміння ефективного оперування мовленням і мовленнєвими знаннями, а саме стилістичними, текстотворчими, риторичними. Велику увагу приділяють проблемі оволодіння іноземною мовою, яка необхідна для успішної професійної діяльності, для вміння людини швидко орієнтуватись в чужому для неї мовному оточенні. В усіх державних закладах освіти передбачене обов'язкове вивчення іноземних мов, метою якого є формування в учня іншомовної компетенції. Розвиток іншомовної компетенції передбачає навички, достатні для практичного застосування іноземної мови в різноманітних ситуаціях, реалізації міжособистісних стосунків, подальшої самоосвіти та самовдосконалення, враховуючи лінгвістичні та соціальні правила, яких дотримуються носії мови, яка вивчається [2, с. 18].

Поняття «компетенція» було досліджене багатьма науковцями, такими як А. В. Хуторський, С. М. Морозов, А. В. Сергєєв, Д. І. Ізаренков.

За А. В. Хуторським компетенція являє собою готовність людини до здійснення продуктивної діяльності шляхом поєднання знань, умінь та зовнішніх ресурсів, які є доцільними у конкретній ситуації. Освітньою компетенцією науковець вважає сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду, здобутих у процесі навчання, які взаємопов'язані між собою [63, с. 152].

С. М. Морозов вважає, що компетенція – це коло повноважень та питань особи, які вона вміє вирішувати, використовуючи раніше здобуті знання та досвід [32, с. 282].

В перекладі з латинської «competentia» коло питань, в яких людина добре обізнана, володіє знаннями та досвідом. Компетенція за А. В. Сергєєвим – сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, заданих щодо певного кола предметів або процесів і необхідних для якісної та продуктивної діяльності по відношенню до них.

Компетенції – узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне та якісне виконання професійної діяльності; здібності людини реалізувати на практиці свою компетентність. Компетентна людина – це та, що володіє достатніми навичками, знаннями та можливостями у визначеній області [46, с. 9-10].

У тлумачному словнику С. І. Ожегова поняття «компетенція» подано як коло питань, в яких будь-яка особа добре обізнана; коло її повноважень та прав [34, с. 289].

Стосовно іншомовної компетенції науковці наголошують, що це комплексне поняття, що охоплює систему мовленнєвих умінь, таких як вести діалог, правильно сприймати та відтворювати усні й писемні монологічні та діалогічні висловлювання, вміти розуміти прочитане та формувати основну мету та направленість тексту. Іншомовна комунікативна компетенція включає в себе мовну, мовленнєву, лінгвосоціокультурну, навчально-стратегічну [33, с. 31].

Якість отриманої освіти може бути високого рівня тільки в тому випадку, коли самі учні усвідомлюють необхідність вивчення того чи іншого предмету. В процес навчання залучені два суб'єкти: учитель та учень, що показує двобічність характеру навчання. В процесі спілкування на уроці відбувається обмін інформацією, що є гарним способом залучити учнів до активності. Під час навчального процесу частину відповідальності повинен брати на себе учень, щоб процес був більш ефективним. Для більшої

кількості учнів такий підхід – незвичний, тому що велика кількість роботи, що дається вчителем, виконується по інерції, без систематичного виконання. Діяльність педагога та учня тісно пов'язані між собою. Причиною пасивності учнів під час уроку іноземної мови є низька мотивація. Успішний розвиток можливий тільки за умови повного розуміння мети вивчення та усвідомленого ставлення до навчання. Зміст навчання складається з декількох компонентів, таких як когнітивний (діалог, дискусія, питання, обґрунтування прочитаного або почутого, підбиття підсумків), креативний (вміння швидко реагувати згідно із комунікативною ситуацією, проявляючи гнучкість розуму та фантазію) [49, с. 25].

Формування та становлення особистості відбувається під час навчання. Дотримання певних умов – ключ до успішного оволодіння матеріалом. До них відноситься: створення позитивного настрою для навчання, відчуття рівності у колективі, забезпечення позитивної атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей. Для того щоб досягнути поставлених завдань, необхідна допомога різних методів для реалізації комунікативного, пізнавального, творчого та естетичного потенціалів, які є динамічними домінантами розвитку і саморозвитку [38, с. 99].

Міністерство освіти і науки України впровадило з 2013 року в загальноосвітніх навчальних закладах вивчення двох іноземних мов. Нова навчальна програма передбачає вивчення першої іноземної мови вже у 1 класі, другої – у 5 класі. Наголошується, що знання іноземної мови у сучасному світі – запорука вдалого працевлаштування та кар'єрного росту, тому ознайомлення учнів з особливостями міжкультурної комунікації повинна проводити саме школа [28, с. 81].

Головною метою навчання іноземної мови у старшій школі за В. Я. Редько є формування в учнів комунікативної компетентності – умінь і навичок здійснювати спілкування в усній та письмовій формах у межах сфер і тематики, визначених програмою для кожного профілю, з дотриманням традицій і норм, прийнятих у країні, мова якої вивчається. Мовні явища

вивчаються загалом з метою використання їх у «живій» мові та перетворення їх в осмислені висловлювання, мають виражену мовленнєву спрямованість [44, с. 51].

Комунікативна компетенція трактується як здатність людини до спілкування в одному або кількох видах мовленнєвої діяльності, вона являє собою придбану в процесі природної комунікації або спеціально організованого навчання [19, с. 56].

М. М. Вятутнєв наголошує, що комунікативна компетенція – здатність людини спілкуватися у трудовій та навчальній діяльності, задовольняючи власні інтелектуальні потреби [8, с. 36].

Комунікативна компетенція за А. М. Богуш виражає комплексне застосування мовних і немовних засобів спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування [6, с. 7].

Структурно комунікативна компетенція включає в себе лінгвістичну компетенцію (знання граматичної структури мови) і контекстуальну або соціолінгвістичну компетенції (знання правил вживання мови в різних контекстах). Структура визначається синтезом граматичної компетенції, соціолінгвістичної компетенції, а саме знаннями про те, як правильно використовувати мову в різних соціальних контекстах і стратегічної компетенції – знаннями про те, як комбінуються висловлювання і комунікативні функції відповідно до принципів дискурсу [50, с. 277].

Основними базисними складовими комунікативної компетенції виступають: лінгвістична (представляє знання понятійного категоріального апарату науки про мову); прагматична (передбачає наявність умінь вживати вирази відповідно до комунікативних намірів мовця і з ситуативними умовами мови) і предметна (змістовний, денотативний план висловлювань) [19, с. 55].

До структурних складових комунікативної компетенції М. М. Вятутнєв додає мовну компетенцію (демонструє знання всіх рівнів мови: фонетичного,

лексичного, словотворчого, морфологічного і синтаксичного); визначивши її як придбане інтуїтивне знання правил, що становить основу побудови глибинних структур, які перетворюються в граматично безпомилкові пропозиції за допомогою семантичних, синтаксичних, морфологічних і фонологічних правил [8, с. 40].

Комунікативну компетенцію визначають як композицію: лінгвістичної компетенції, знань про мову, умінь співвідносити мовні засоби з завданнями і умовами спілкування, розуміння відносин між співрозмовниками, вміння організувати мовне спілкування з урахуванням соціальних норм поведінки і комунікативної доцільності висловлювання [10, с. 18].

Німецький вчений В. Ульріх виділяє такі компоненти комунікативної компетенції як: лінгвістична, тобто здатність людини розуміти, створювати необмежену кількість правильно побудованих речень за допомогою засвоєних правил і їх поєднання; вербально-когнітивна, тобто здатність обробляти, групувати, запам'ятовувати, а в разі потреби і актуалізувати в пам'яті знання, фактичні дані, застосовуючи мовні позначення; вербально-комунікативна компетенція означає здатність враховувати під час спілкування контекстуальну доречність мовних одиниць з метою реалізації когнітивної та комунікативної функції; мета-компетенція, яка полягає в розумінні і знанні понятійного апарату, аналізу і оцінки засобів мовного спілкування [73, с. 199].

Лінгводидакт Л. О. Жумаєва включає в структуру комунікативної компетенції: лінгвістичну / мовну компетенцію (забезпечує зміст професійної комунікації, побудови і розуміння мовного виразу); тематичну / предметну компетенцію (обидві забезпечують зміст професійної комунікації, що припускає використання професійних знань, професійного, а також позапрофесійного досвіду, загальної ерудиції особистості); і соціокультурну компетенцію (забезпечує міжкультурну комунікацію) [16, с. 146].

Т. В. Симоненко розглядає структуру комунікативної компетенції як композицію мовної, предметної, прагматичної компетенцій, а також виділяє ще й технічну компетенцію. Технічну компетенцію автор трактує як знання техніки і тактики спілкування, вміння виразно, тактовно, етично реалізованих дидактичні функції, презентувати риторичний потенціал [48, с. 201].

Проаналізувавши думки вчених, можна прийти до висновку, що більшість виділяє в структурі комунікативної компетенції мовну, лінгвістичну, граматичну, прагматичну, технічну, предметну, мета-компетенції, соціолінгвістичну, контекстуальну, соціокультурну, когнітивну, вербально-когнітивну компетенції. Тим часом, такі компетенції, як: мовна і лінгвістична; предметна і тематична; а також соціолінгвістична, вербально-комунікативна і контекстуальна вживаються авторами як синонімічні поняття.

Іншомовна компетенція забезпечує рівень усного, писемного мовлення, невербальної мовної поведінки, що буде достатнім для ведення комунікації. Формування іншомовної комунікативної компетенції учнів нині слід розглядати як обов'язкову складову загальної середньої освіти.

Концепція комунікативної компетенції, яка відображає природу німецької мови, дозволяє диференційовано підбирати зміст навчання у співвідношенні з цілями та задачами орієнтовного використання мови як засобу спілкування й комунікативних потреб учня. У зв'язку з цим вивчення та уточнення комунікативних потреб має важливе значення при вивченні іноземної мови [10, с. 20].

Рівень очікуваних результатів знань учнів та зміст навчання німецької мови у загальноосвітньому навчальному закладі залежить від її профілізації. Навчання німецької мови у профільній школі не розглядається як автономний процес, а здійснюється з урахуванням навчального та іншомовного досвіду, набутого учнями у початковій і основній школах. Зміст навчання німецької мови диференціюється за двома напрямками:

1) мова як базовий загальноосвітній предмет у класах немовних профілів;

2) мова як профільний навчальний предмет у класах філологічного спрямування.

За таких умов, викладання німецької мови забезпечує загальноосвітню підготовку школярів, для яких вона вважається базовим загальноосвітнім предметом, і профільну спеціалізовану поглиблену підготовку до майбутньої професійної діяльності для тих учнів, які обрали її профільним предметом [44, с. 53].

Рівень знань з німецької мови, якого мають досягти учні після закінчення загальноосвітнього навчального закладу базується на навчальній програмі, що представлена Міністерством науки та освіти України. Навчальна програма є рамковою та не обмежує діяльність вчителя у виборі теми та змісту уроку, теми можуть вивчатись інтегровано одна до одної. Головним, насамперед, залишається впровадження всіх видів діяльності у навчальний процес: читання, письма, аудіювання та говоріння.

На формування іншомовної компетенції в учнів старших класів впливає безліч істотних факторів. На перший план виступають зовнішні та внутрішні фактори. До зовнішніх відносять соціальні умови: суспільство, а саме частотність використання в ньому німецької мови, його соціальна структура, різниця між носіями у віці, соціальний статус, рівень культури та освіченості, місце проживання, різниця у мовній поведінці в залежності від ситуації спілкування. До внутрішніх факторів належать: мотиваційна сфера; внутрішня позиція особистості; розвиток і становлення «Я»; почуття ідентичності особистості. Зовнішні та внутрішні фактори взаємопов'язані та залежать один від одного [23, с. 119].

Проведення навчального процесу передбачає обов'язкове використання методів викладання матеріалу. Методи пояснюються вченими як види діяльності учнів та вчителя. Вони розділяються на словесні, наочні та практичні, а також активні і пасивні. Слід зазначити, що метод – це

упорядкований спосіб діяльності з метою досягнення навчально-виховних цілей. Метод навчання – це засіб взаємопов'язаної діяльності викладача і студентів, які спрямовані на оволодіння студентом знаннями, вміннями та навичками, на його виховання і розвиток в процесі навчання [40, с. 129].

Сучасні методичні дослідження вказують на необхідність постійного вдосконалення способів навчання нових лексичних одиниць та розвитку комунікативної компетенції в учнів. Для цього широко використовуються нові освітні технології та методи, які слід застосовувати в руслі комунікативного методу. Його головним принципом є навчання у колективі і через колектив. Новітні технології сприяють успішному засвоєнню матеріалу, вмінню ефективно використовувати знайому інформацію у реальному житті. Метод навчання, що забезпечує на уроці активну мовну взаємодію всіх учасників навчального процесу, будується на діалогових формах спілкування, створює сприятливі психолого-педагогічні умови для забезпечення високих результатів та його ефективності називається інтерактивним.

Інтерактивний (від англ. interaction – взаємодія) – той, що базується на взаємодії; означає наявність зворотного зв'язку між педагогом та учнями. Інтерактивне навчання – це вид діяльності, що передбачає взаємодію учня з навчальним середовищем, яке слугує джерелом засвоюваного ним досвіду [43, с. 7].

Методи, за О. Січкаруком, в основі яких лежить процес спілкування, які мають чітко визначену тему, мету, дидактичне завдання називаються інтерактивними. Вони передбачають моделювання життєвих ситуацій, вирішення творчих завдань, колективне розв'язання проблем [49, с. 18].

Спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретно визначену мету – створення комфортних умов для навчання, за яких учні відчувають свою успішність, інтелектуальну спроможність – інтерактивний метод за О. Пометун та Л. Пироженко [43, с. 31].

Головна ідея інтерактивного навчання полягає в тому, що «навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учасників навчального процесу: учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання» [41, с. 9].

Основними ознаками інтерактивних видів навчання є діалогічність, рівноправна взаємодія учнів і вчителя, атмосфера успішності, свідоме регулювання і активізація своєї поведінки, формування пізнавальної самостійності учнів. Крім того, інтерактивні методи на заняттях з німецької мови сприяють розвитку комунікативних здібностей учнів, які допомагають зняти психологічні бар'єри під час активного використання мови в ситуаціях, що передбачають комунікацію з іншими людьми. Інтерактивні методи допомагають встановлювати сприятливий психологічний клімат у колективі, критично й творчо мислити, приймати правильні рішення.

Національний тренінговий центр (США), аналізуючи новітні методи навчання, довів, що найвищий рівень засвоєння навчального матеріалу досягається під час використання інтерактивних методів навчання. Підвищення рівня знань під час дебатів або дискусій на уроці передбачає 50% успіху, 75% полягає під час активної практики, 90% – під час навчання інших чи безпосередньому застосуванні вивченого. Найнижчих результатів успішності досягли лекція (5%) та читання (10%) [12, с. 13-14]. Ці дані цілком підтверджують, що учень під час пасивного навчання запам'ятовує 10% того, що прочитав, 20% того, що почув, 30% того, що побачив, 50% побаченого та почутого, а при активному навчанні пам'ять зберігає 80% того, що говорить сам учень, і 90% того, що він робить або створює самостійно.

Інтерактивне навчання особливо змінило і вимоги до вчителя, як до керуючого навчальним процесом. Воно має змогу оптимізувати суть і структуру педагогічних взаємодій. На сьогоднішній день з урахуванням сучасних запитів системи освіти вчитель має володіти такими вміннями: організування комунікації, щоб вона була важливою та цікавою для всіх учасників навчального процесу; створення навчальних ситуацій, які

спонукали б їх до інтеграції зусиль; формування навчальної атмосфери в класі та дозування своєї власної допомоги учням; вирішення нестандартних навчальних та міжособистісних ситуацій; збереження свого авторитету серед учнів; проявлення самостійності в інтелектуальній поведінці [3, с. 53]. Оскільки використання інтерактивних методів та технологій на уроках пов'язане зі зміною психології викладача, принципів і навичок проведення занять, що викликає певні труднощі, науковці пропонують технологію поетапного впровадження інтерактивного навчання [61, с. 19].

Інноваційні технології дуже сприятливо впливають на формування комунікативної компетенції. Різноманітні методи поліпшують процес запам'ятовування нової інформації та сприяють її активній реалізації в подальшому житті [36, с. 35]. До інтерактивних технологій відносять інструменти Web 2.0. У той час коли у світі впроваджується дистанційне навчання в навчальних закладах вони є незамінними помічниками як для вчителя, так і для учнів. Люди стають все більш мобільними та потребують менших витрат часу задля навчання. За допомогою інструментів Web 2.0 вчитель має змогу в будь-який час та з будь-якого електронного носія перевіряти виконання завдань своїх учнів. Відстеження власних результатів стало більш прозорим та доступним [7, с. 20].

Інтерактивні методики під час вивчення іноземних мов стають все більш розповсюдженими у навчальних закладах України. Міністерство освіти та науки України всіляко заохочує нові методичні розробки вчителів та створює навчальні курси стосовно використання нових інтерактивних технологій на уроці. Існує велика кількість розробок, які розповсюджені по навчальних закладах та активно діють в них. Слід зазначити, що насамперед доцільність, а не кількість використаних методів під час вивчення окремої теми підвищує ефективність навчання.

1.2. Особливості використання інструментів Web 2.0. в навчальному процесі з іноземних мов

Актуальними питаннями для сучасної системи освіти в Україні є забезпечення доступності, якості та ефективності навчання. На сьогоднішній день активно впроваджуються різноманітні інтерактивні технології у процес навчання німецької мови. Компонентами сучасного уроку стали не тільки традиційні методи проведення уроку, а й нові інформаційні технології. Інтерактивні методи дають змогу готувати завдання та викладати новий матеріал з урахуванням підготовки та здібностей учнів. Навчальний процес стає більш цікавим для дітей покоління Z, тому що гаджети стали невід'ємною частиною їхнього повсякдення.

На сьогоднішній день ефективною моделлю отримання освіти є змішане навчання («Blended Learning»). Воно поєднує мережеве навчання з очним, інтегрує традиційні форми навчання з електронними технологіями. В більшості випадків «Blended Learning» – це кращий спосіб підвищити якість навчання, мотивацію та прискорити досягнення мети. Термін «Blended Learning» почали широко використовувати спеціалісти у навчальному колі на початку XXI ст. В 2003 р. воно було представлено серед десяти найперспективніших напрямів у сфері надання освітніх послуг [68, с. 9].

Не дивлячись на вже довге існування та практичне використання технології, більшість сучасних визначень даної технології в основному є варіаціями одного терміну. Її метою є поєднання класно-урочної системи та онлайн-занять в різному процентному співвідношенні. Відзначаються деякі безперечні переваги даної технології, вона включає в себе різноманітність педагогічних прийомів, відкритий доступ до отримання знань, соціальна взаємодія, індивідуальний підхід до навчання [18, с. 12].

Одними з провідних фахівців в сфері «Blended learning» вважаються Г. Д'юдні та Н. Хоклі, які запропонували наступне визначення для такого виду навчання: «Змішане навчання («Blended learning») поєднує в собі онлайн-курси з аудиторною роботою. У деяких випадках робота з

цифровими джерелами інформації здійснюється в режимі «оффлайн», наприклад, за допомогою роботи з CD-ROM» [72, с. 13]. Змішане навчання сприяє більш успішному засвоєнню навчального матеріалу в рамках освітньої програми. Воно спрямоване на допомогу учням засвоїти базові, а також додаткові знання з предмета, на вивчення яких їм, наприклад, не вистачило часу в класі. Стосовно ефективності використання даної технології в процесі навчання в цілому, то відзначається недостатнє висвітлення даної теми в науковій літературі. Для того, щоб ця технологія була ефективною в освітньому процесі необхідно в першу чергу виробити ефективне поєднання аудиторної та дистанційної роботи з використанням інформаційних технологій для мотивування учнів до освітньої діяльності та забезпечення доступу до необхідної в процесі навчання інформації [72, с. 19].

На сьогоднішній день існує багато можливостей навчання учнів німецької мови як за допомогою вправ, що виконуються в класній аудиторії і вдома, так і самостійно, наприклад, в навчальному блозі під дистанційним керівництвом вчителя [42, с. 33]. Методистами вже досить добре вивчені питання, пов'язані з визначенням місця навчального блогу на різних етапах навчання німецької мови, а також з використанням функції коментування підсумкового продукту. Можна підкреслити факт, що навчальний блог також покликаний розширити традиційну архітектуру навчальної взаємодії і, природно, поєднувати заняття в класній кімнаті з навчальною роботою в мережі.

У змішаному навчанні застосування інструментів інформаційно-комунікаційних технологій не просто доповнює традиційне навчання, а підвищує інтерактивність – в сенсі використання варіативних форм і способів взаємодії як учасників освітнього процесу один з одним, так і форм і способів їх взаємодії з контентом. Тому виникає проблема якісного використання інструментів та сервісів для залучення та утримання студента в електронному навчальному середовищі [29, с. 51].

Інструменти Web 2.0 допомагають учителеві розбивати матеріал на окремі функціонально завершені теми. За А. В. Козловою «технології навчання Web 2.0 представляють інформаційні та комунікаційні технології, які містять у собі сукупність методів розробки сервісів забезпечення власної активності користувачів, комплексний підхід до організації, реалізації та підтримки web-ресурсів» [24, с. 60]. Інтерактивність полягає в тому, що під час такої форми роботи посилюється мотивація до навчання, а також поліпшується засвоєння матеріалу. З'являється більше можливостей контролю якості навчання. Сервіси Web 2.0 дозволяють отримувати та поширювати свій навчальний досвід в мережі Інтернет.

Якщо основним завданням на уроці є провести ефективну колективну роботу, доцільно використовувати такі платформи, які передбачають, що завдання буде виконуватись різними особами. Платформи «Word It Out» та «Answers garden» дають змогу працювати одразу всім учням у класі. Вони безкоштовні, що також являється їхньою перевагою. Платформи «Word It Out» та «Answers garden» доцільно використовувати на тематичних уроках з німецької мови, коли учні завдяки своєму лексичному запасу, здобутому раніше на заняттях, мають можливість активно його використовувати під час виконання завдання типу складання асоціацій. Ці платформи можуть бути помічниками при підведенні підсумків уроку та при перевірці лексичного запасу з пройденої теми.

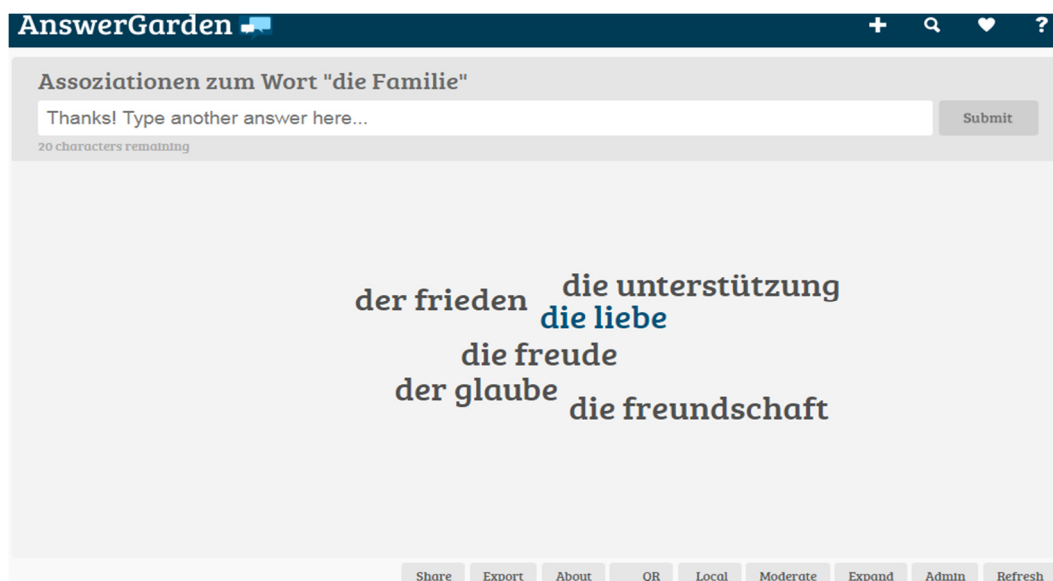

Рис.1.2.1. Приклад вправи в онлайн інструменті «Answer Garden»

Для швидкого та ефективного вивчення нового лексичного запасу існують такі сервіси як «Quizlet», «Words» та «Memrise».

Основою сервісу «Quizlet» являється створення власних флеш-карток або використання вже готових розробок інших користувачів, які мають візуальну, текстову та звукову опори, а також дають можливість проходити навчальні ігри з ними. Користувач повинен зареєструватися та вибрати іноземну мову, яку він бажає вчити. Інтерфейс лаконічний має зручну навігацію та легкий до використання. Позитивними рисами цього сервісу є наявність різних режимів для вивчення лексики: «режим заучування»; «використання карток»; «режим правопису»; «режим тестування»; «гра в Підбір»; «гра в Гравітацію». Також учні можуть завантажити мобільний додаток у свій телефон та не бути прив'язаним до комп'ютера. Процес вивчення може проходити у будь-якому місці де є доступ до мережі Інтернет. «Quizlet» також економить час вчителя, тому що він може використовувати свої модулі не лише для одного класу, а по декілька разів. Існує можливість копіювання, комбінування модулів і створення нових наборів карток.

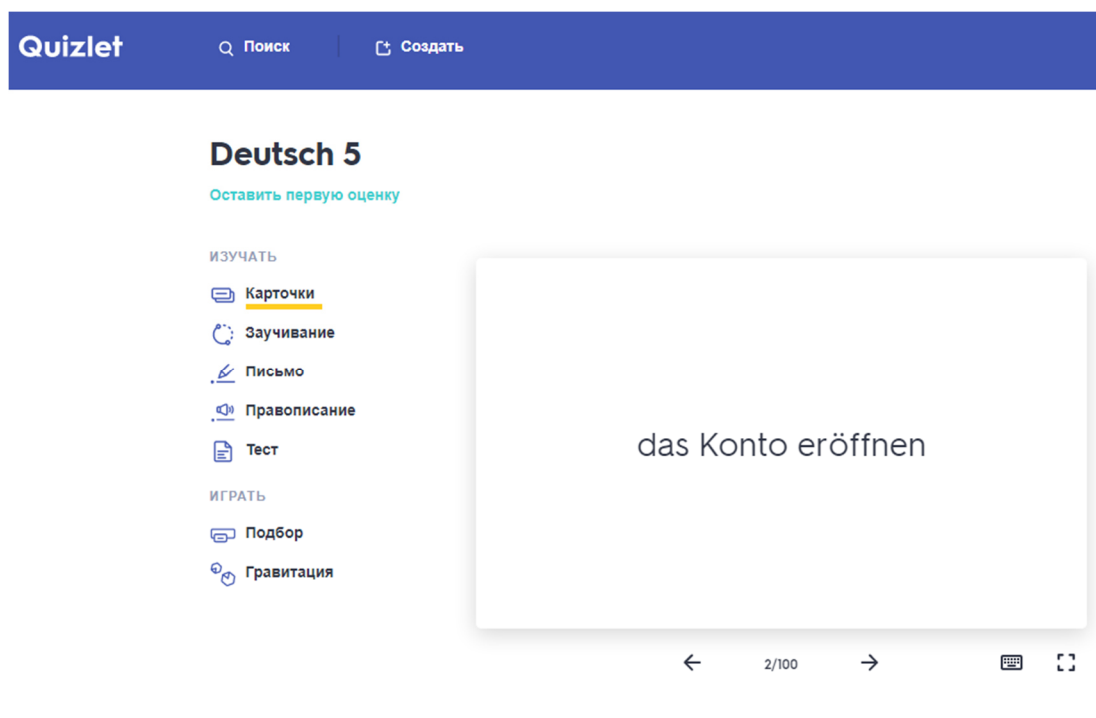

Рис.1.2.2. Приклад вправи в онлайн інструменті «Quizlet»

«Memrise» – це онлайн-платформа, яка призначена для роботи зі словарним запасом. Вона передбачає використання модернізованих способів запам'ятовування слів. Вивчення німецьких слів відбувається поступово, з використанням методу інтервального повторення за трьома рівнями (початковий, середній, високий). В процес навчання включена метафора, яка виражена думкою, що пам'ять – це сад. Як квіти у саду потребують постійного нагляду, так і наша пам'ять потребує постійного тренування. Учень має спочатку посадити нові квіти-слова, а потім час від часу поливати їх, щоб вони не забулися та залишались у пам'яті. «Memrise» допомагає запам'ятовувати слова та вирази за допомогою методу асоціації, подаючи зображення, популярні вислови тощо, пов'язані зі словом або виразом. Учень може створювати підказки самостійно. Ця функція сприяє кращому запам'ятовуванню. «Memrise» є ефективною платформою не тільки для вивчення нової лексики. Вона дає можливість учню почути правильну вимову німецьких слів, що також залучає практику аудіювання.

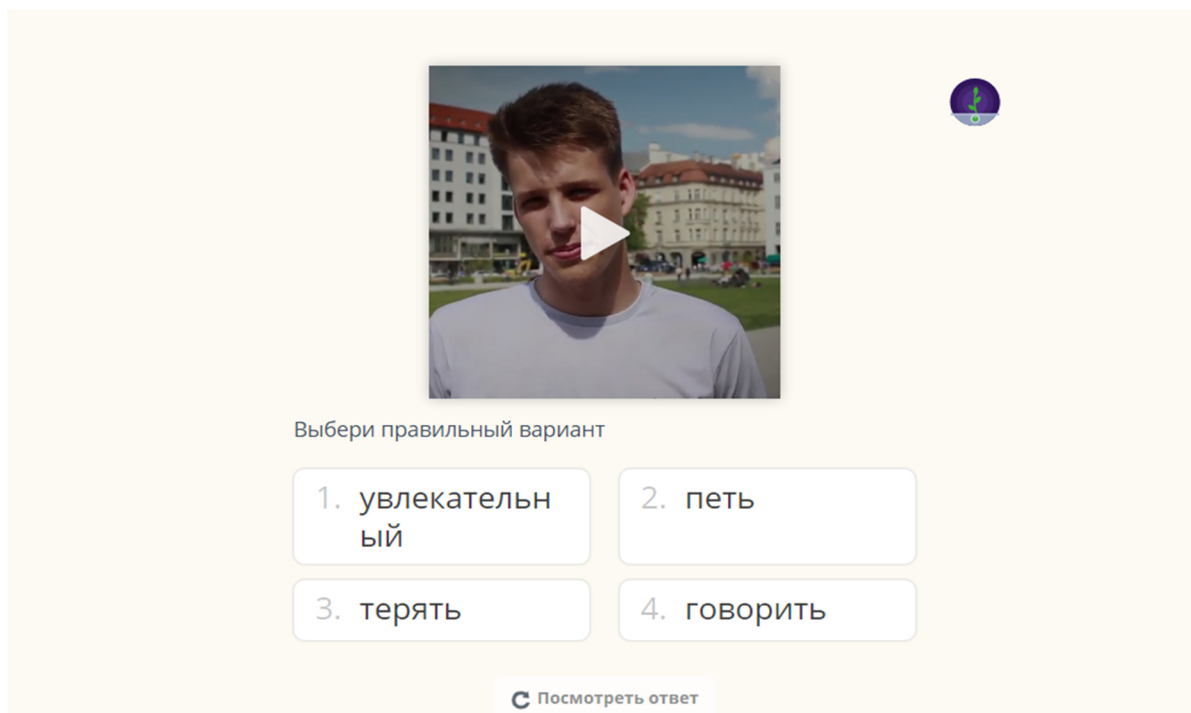

Рис. 1.2.3. Приклад вправи в онлайн інструменті «Memrise»

На багатьох платформах учні можуть побачити статистику своїх результатів, що також є мотивацією для подальшого навчання.

Наступною платформою для вивчення німецької мови в школі є «Wordwall». Платформа має як пробний варіант, так і платну ліцензію. Її можна використовувати з метою створення як інтерактивних, так і друкованих вправ. На «Wordwall» існують створені вправи, які були розроблені іншими вчителями, вони є у відкритому доступі та можуть використовуватись у навчальному процесі. Інтерактивні вправи направлені на тренування словникового запасу учнів, граматики та письма, вони тренують аудіювання, що також є важливим під час вивчення німецької мови. Платформою можна користуватися з будь-якого пристрою з виходом в Інтернет: з комп'ютера, мобільного телефону, планшету або з інтерактивної дошки. Учні можуть грати індивідуально або під керівництвом вчителя, при цьому по черзі відповідати на запитання. Вправи можна роздруковувати відразу або завантажувати у форматі PDF. Їх можна використовувати як доповнення до інших інтерактивних вправ, або як автономні завдання.

Рис. 1.2.4. Приклад вправи в онлайн інструменті «Wordwall»

Платформа «Learning apps» являється дуже популярною серед сучасних шкіл України через її різнонаправлені завдання. Сервіс загальнодоступний та

безкоштовний для використання, він ґрунтується на роботі із заздалегідь готовими шаблонами, які потребують заповнення вчителем за певною темою та метою, особливостями проведення уроків. «Learning Apps» заснований для створення інтерактивних завдань для різного рівня вмінь та навичок учнів задля покращення їхніх знань та підвищення їх ефективності впродовж всього навчального процесу. Платформу можуть використовувати у будь-якій країні, тому що на сайті реалізована багатомовна підтримка. Інтерфейс легкий до використання та зрозумілий новим користувачам. Різноманітність існуючих інтерактивних вправ дуже велика: кросворд, хронологічна лінійка, класифікація, вікторина, знайти пару, он-лайн ігри тощо. Переглядаючи вже готові вправи інших користувачів, вчитель може у подальшому створювати свої власні інтерактивні вправи. «Learning Apps» дозволяє об'єднувати учнів у класи та перевіряти ефективність процесу їхнього навчання, слідкувати за виконанням завдань. Перевагою цього сервісу є те, що його можуть використовувати не тільки вчителі німецької мови, а й будь-яких інших навчальних предметів, наприклад історії, математики, біології, географії тощо.

Hörverstehen: Lied
Listen to the song "Herz über Kopf" von Joris and fill in the blanks with missing nouns from the song.

Aufgabe
Seht das Musikvideo und ergänzt die fehlenden Wörter im Musiktext.

OK

Hast mich lang nicht mehr so angesehen
hab viel zu oft versucht uns zu verstehn'
die [] treffen sich, der [] ist schon halb leer
Oh, ich weiß ganz genau was du grad denkst

Рис. 1.2.5. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

На прикладі вправи можна побачити, що з «Learning Apps» можна тренувати не тільки словниковий запас, граматику та навички письма з учнями, а й аудіювання.

«ZUMpad» – це Інтернет-інструмент для спільного створення текстів або обміну інформацією. Цей ресурс дуже корисний у ситуаціях коли заняття проходять дистанційно. Вчитель може в режимі реального часу корегувати або розбирати з учнями нові тексти для цього також є різноманітна палітра кольорів та шрифтів за допомогою яких можна відокремлювати окремі частини тексту. Створення займає небагато часу та доступ до нього можна отримати за унікальною веб-адресою (URL). Той, хто знає цю адресу, може писати, а всі інші користувачі бачити зміни. Ми вважаємо, що платформу доречно використовувати для практики письма, читання та граматики.

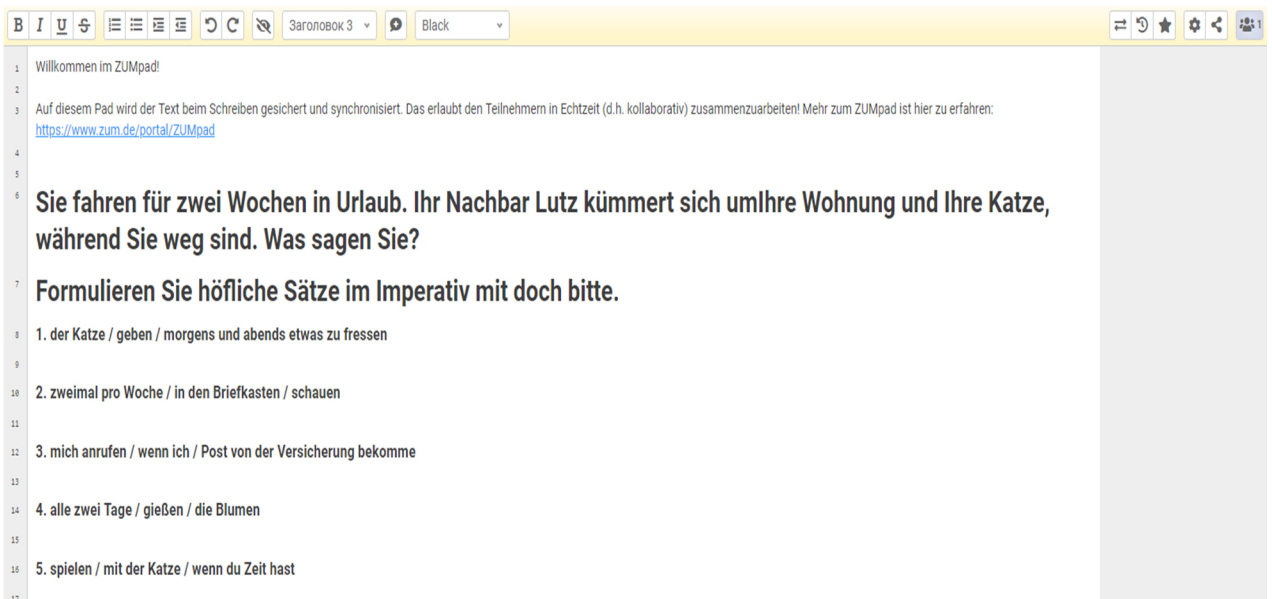

Рис. 1.2.6. Приклад вправи в онлайн інструменті «ZUMpad»

Платформа «Kahoot» – платформа в якій діти можуть тренувати свої навички читання. Цей ресурс створений переважно для роботи з вікторинами, тестами та опитуваннями. Учні можуть використовувати ресурс за допомогою будь-якого гаджету в якому є доступ до Інтернету. Під час створення в «Kahoot» завдання дозволяється додати до них фото, а також відео. Час для виконання вікторин, тестів регулюється шляхом введення

вчителем часової межі для кожного питання. Вчитель за потреби вводить бали за відповіді на поставлені питання: за правильні відповіді і за швидкість. Табло відображається на моніторі вчительського комп'ютера. Щоб взяти участь у виконанні завдань, учень має отримати від вчителя PIN-код. Варіанти відповідей представлені у виді геометричних фігур.

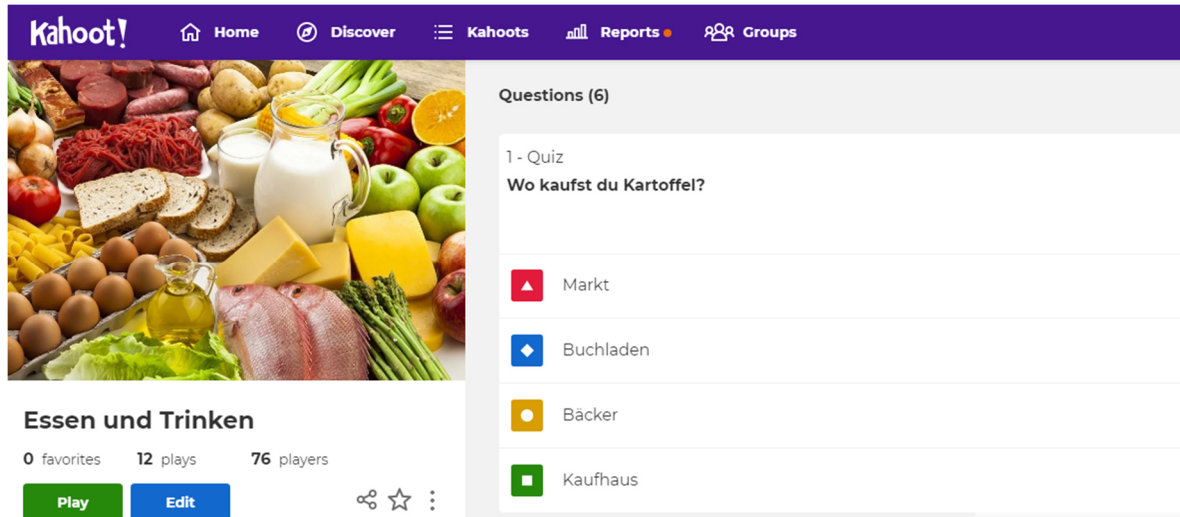

Рис. 1.2.7. Приклад вправи в онлайн інструменті «Kahoot»

Платформа «Suchsel» орієнтована на практику та перевірку нової лексики. Вона дозволяє автоматично згенерувати вправу на знаходження слів. «Suchsel» дає змогу завантажити листок із завданням у форматі Pdf. Платформа безкоштовна, але включає тільки один вид завдання.

Рис. 1.2.8. Створення вправи в онлайн інструменті «Suchsel»

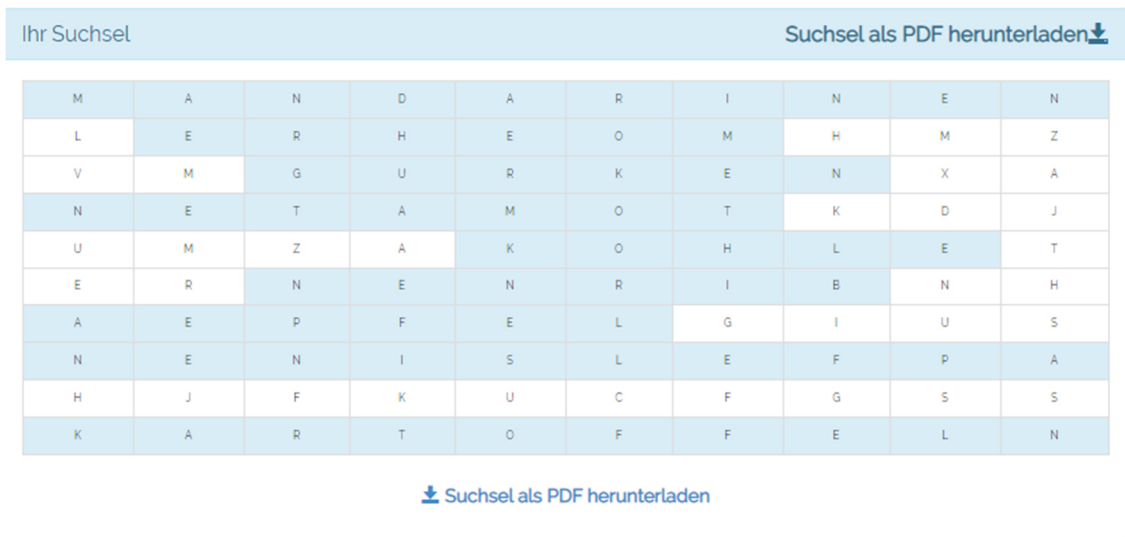

Рис. 1.2.9. Приклад вправи в онлайн інструменті «Suchsel»

«Witty Comics» допомагає зробити написання діалогів або монологів більш цікавим для дітей, які багато часу проводять у гаджетах. Платформа дозволяє вибрати учням самостійно яскравий дизайн та головних персонажів їхнього діалогу, тим самим дає можливість творчо підходити до виконання. Треба зазначити, що такі сервіси можна використовувати тільки як додаток до основних форм роботи на уроці або вдома.

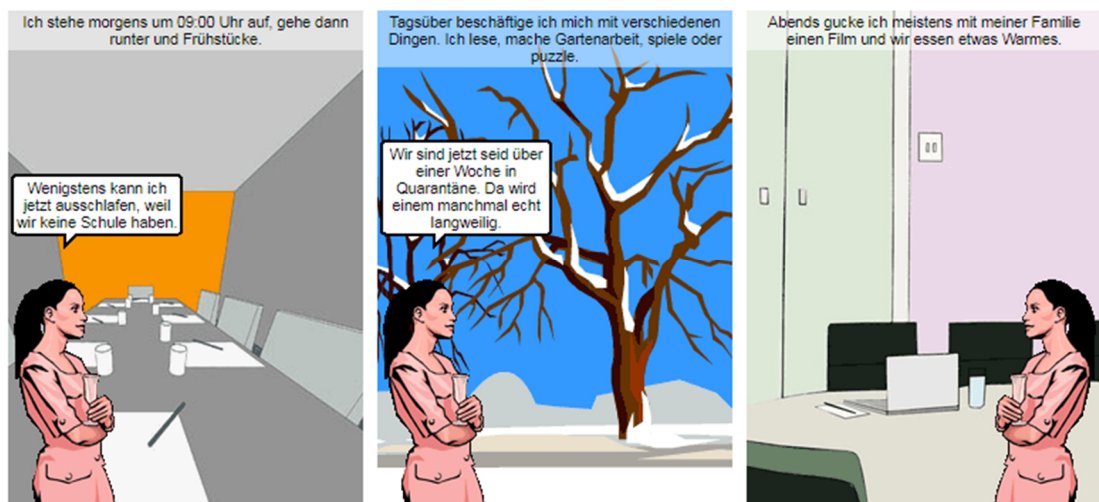

Рис. 1.2.10. Приклад вправи в онлайн інструменті «Witty Comics»

Онлайн-інструмент «Vocaoo» орієнтований на тренування навичок говоріння. Він дозволяє безкоштовно створювати та ділитися своїми аудіо записами. Інтерфейс та навігація легкі для використання. «Vocaoo» дає

змогу завантажувати готовий аудіофайл, ділитися ним за допомогою посилання або QR-коду.

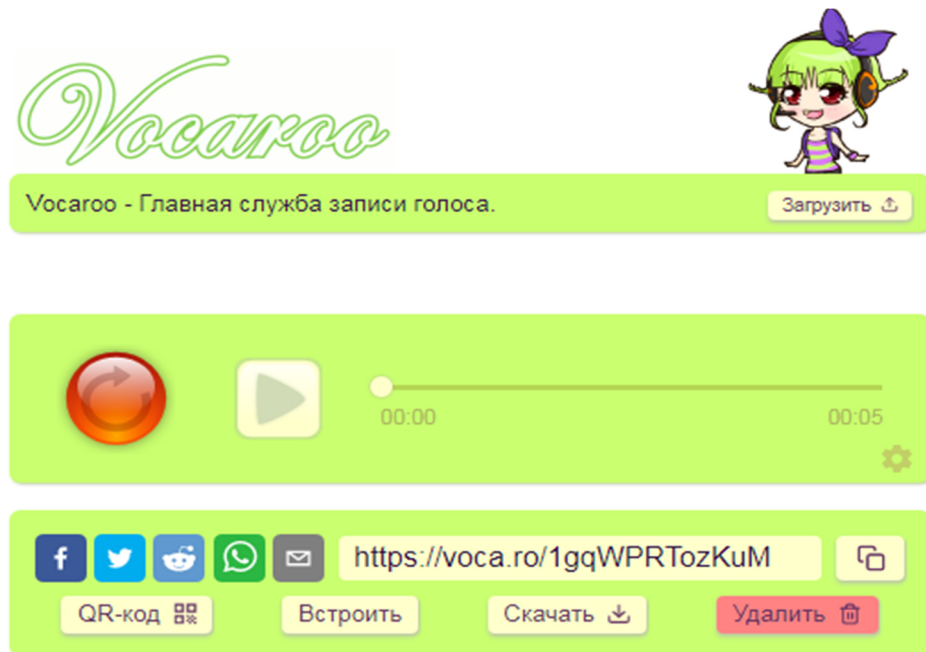

Рис. 1.2.11. Приклад вправи в онлайн інструменті «Vocaroo»

«Voki» – онлайн-сервіс, в основу якого покладено створення мультимедійних інтерактивних аватарів, які вміють говорити. За допомогою цього сервісу учні можуть тренувати навички аудіювання та говоріння. Сервіс має як безкоштовний варіант, так і ліцензійну версію. Для користування даним сервісом необхідно мати доступ до Інтернету. Завдяки «Voki» вчитель може додати динамічний елемент у сталий хід уроку та підвищити інтерес школярів до вивчення німецької мови. Створеними інтерактивними аватарами можна ділитись з вчителем за допомогою посилання або відправляти їх електронною поштою.

Рис. 1.2.12. Приклад вправи в онлайн інструменті «Voki»

Платформа Padlet вміщує в себе окрему інформаційну дошку, на якій можуть бути викладені різні вправи для формування іншомовної комунікативної компетенції. Платформа дає змогу поєднувати в собі інші інтерактивні платформи, тим самим не переходячи до різних посилань, все залишається на одній сторінці. Вчитель має змогу розробляти для кожної окремої теми інтерактивну дошку з різними видами завдань для всіх видів мовних навичок. Недоліком цієї платформи є те, що користувач може безкоштовно створити тільки три інтерактивні навчальні дошки, не кожен вчитель може собі дозволити платну версію.

В наступній таблиці приведені навчальні платформи та сервіси, які можуть використовуватись на уроках німецької мови задля тренування наступних мовних навичок.

Таблиця 1.2.

Види онлайн-інструментів для тренування мовних навичок

<i>Wortschatz</i>	Word It Out, Answers garden, Learning apps, Wordwall, Quizlet, Words, Memrise, Suchsel.
<i>Grammatik</i>	Learning apps, Wordwall, Kahoot, Witty Comics.

<i>Leseverstehen</i>	Zumpad, Kahoot, Learning apps.
<i>Phonetik/Hörverstehen</i>	Learning apps, Voki.
<i>Sprechen</i>	Learning apps, Vocaroo, Voki.
<i>Schreiben</i>	Witty Comics, Learning apps, Wordwall.

Використання інтерактивних інструментів Web 2.0 є ефективним для розвитку іншомовної комунікативної компетенції завдяки великій кількості завдань, які можуть бути виконані не лише однією людиною, а й колективно. Засвоєння матеріалу переходить від пасивного до активного. Гаджети використовуються дітьми не тільки для ігор, а й для навчання. Завдяки сервісам та платформам можна тренувати навички говоріння, письма, аудіювання та читання. Такі технології допомагають мотивувати учнів до вивчення німецької мови. Вчитель має змогу створювати завдання для класу з урахуванням їхніх знань та навичок.

1.3. Врахування психологічних особливостей учнів старших класів в навчальному процесі з іноземної мови

Сучасна система навчання німецької мови спрямована на активний розвиток в учнів іншомовної комунікативної компетенції. Вона передбачає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, засобом усвідомлення учнями особливостей культури іншого народу, мови якого вони вивчають, власної національної культури.

В модернізованому світі люди мають все більше можливостей інтегрування в іншу культуру. З кожним днем у великої кількості людей з'являється можливість подорожувати, будувати міжособистісні відносини та отримувати освіту в Німеччині, тому німецька мова стала однією з провідних мов у світі. Через глобалізацію суспільства особистість потребує вміння швидко адаптуватися до умов полікультурного світу, де тісно співіснують люди різних культур та мов. Для цього необхідно мати навички та знання

іноземної мови на мінімально базовому рівні. З цієї причини в навчальних закладах України велика увага приділяється мовній освіті, яка є важливим засобом, формуючим свідомість особистості та робить її здатною до соціальної мобільності в суспільстві. Мовна освіта допомагає веденню діалогу різних культур у світі, розв'язанню великої кількості проблем на міжнародному рівні.

Сучасні освітні реалії формують філософію сучасного європейця, на першому плані в якого є «навчання упродовж життя», самоосвітня діяльність, опанування нових знань, у тому числі й вивчення іноземної мови. Врахування психологічних особливостей кожної дитини під час викладання матеріалу – це важливий елемент в організації навчального процесу й підготовки навчальних посібників та матеріалів. Згідно з психологічною літературою велике значення в розвитку учня є юнацький вік. Цей період характеризується суттєвими змінами особистості учня: завершується фізичне дозрівання, відбувається психологічне та соціальне дорослішання, зростання самосвідомості. В цей час суттєво формується світогляд, вибір подальшої професії та вступ у доросле життя. Попри це виникають труднощі з інтенсивними навчальними навантаженнями та емоційною напруженістю [52, с. 119].

Важливим завданням на сьогоднішній день є дослідження психологічних особливостей учнів старших класів з метою здійснення ефективної педагогічної діяльності. Помилково вважати, що вікові психологічні особливості ніяк не впливають на успішність навчання. Результат, мотивація та інтерес учнів пов'язані з підходами, які використовуються з урахуванням їхніх психологічних особливостей [9].

В юнацькому віці на перший план виходить самосвідомість та стійкий образ «Я» на рівні з своїми однолітками, розвиток внутрішнього світу. Відбуваються значні зміни самосвідомості, а саме її когнітивні та емоційні складники, система саморегуляції особистості тощо [62, с. 15]. Юнацький вік характеризується більшою диференціацією, у порівнянні з підлітковим віком,

емоційних реакцій і способів прояву емоційних станів, а також підвищенням рівня самоконтролю. Юнацький вік охоплює період від 15 до 18 років, що відповідає учням 10-11 класів середньої школи. У цей період особа набуває тієї ступені ідейної та психічної зрілості, яка була б достатньою для самостійного життя, навчання у вузі або роботи [35, с. 229]. Зміст та характер навчальної діяльності старших школярів та учнів підліткового віку суттєво відрізняється один від одного. Основною відмінністю являється ріст вимог до їх розумової активності і самостійності. Глибоке засвоєння програмного матеріалу може бути при наявності високого рівня розвитку, узагальнюючого та понятійного мислення. Невміння вчитися у нових умовах тягне за собою труднощі під час навчального процесу, що часто невірно трактується вчителями й батьками старшокласників як небажання вчитися [27, с. 201].

У старшому шкільному віці дослідження під час вивчення нового матеріалу стає на перший план. Дітям вже властиво знаходження основної проблеми та її дослідження, тому форми роботи, які сприяють логічному мисленню часто використовуються на уроках у школі [26, с. 438].

За Є. Клімовим «у цьому віці формується «індивідуальний стиль діяльності» – це індивідуально-своєрідна система психічних властивостей, до яких свідомо або стихійно вдається людина у зрівноважуванні своєї індивідуальності та предметних зовнішніх умов діяльності» [22, с. 15].

Сучасними психологами та педагогами зазначається, що особливої уваги під час вивчення іноземної мови учнями старшої школи потребує мотивація. Мотивація – це сукупність певних факторів, які визначають активність особистості; до них відносяться мотиви, потреби, наміри, ситуативні фактори, які детермінують поведінку людини. Мотивація визначає направленість дій особистості. У юнацькому віці відбувається трансформація мотивів: на основі одних формуються інші, з'являються суперечності між мотивами [17, с. 73].

Високомотивовані учні більше вкладають сил у навчання та досягають більших результатів, ніж учні з низьким рівнем мотивації. При порівнянні

двох учнів з однаковими розумовими здібностями та рівнем академічної підготовки, більших успіхів досягне той, хто має вищий рівень вмотивованості. Сенсом навчання є не тільки отримання результату. Учня може приваблювати процес виконання діяльності, тому доцільно використовувати новітні технології на інтерактивні методи, щоб зацікавлювати та залучати учнів до навчального процесу [17, с. 10].

На основі спостережень, проведених раніше В. Г. Редько, можна виділити, що не для всіх учнів мотивацією під час вивчення іноземної мови є вміння спілкуватись та висловлювати свої думки. Розвиток комунікативної компетенції не є єдиним стимулом, хоча ця компетенція домінує на ряду з іншими. Розширення своїх власних кордонів за допомогою пізнавальної діяльності, задоволення інтересу до культури, отримання можливості комфортно почувати себе в оточенні іншомовного народу – інші стимули для вивчення іноземної мови [44, с. 52].

Учні старших класів більше інших усвідомлюють, що знання іноземної мови – це перевага та необхідність, яка допоможе їм у майбутньому. В сучасному світі такі навички стали важливим інструментом для власної успішності. Нові технології дають можливість використовувати різні джерела інформації задля поглиблення своїх знань з іноземної мови. Вона, як шкільний предмет, має більше переваг над іншими, оскільки велика кількість учнів проводить багато часу із гаджетами. Це впливає на їхнє фізичне та психологічне самопочуття, але слід зазначити, що правильне застосування гаджетів у навчальному процесі може все ж таки принести й позитивні наслідки [39, с. 36]. За останні часи з'явилося багато електронних посилань, які роблять звичайні підручники більш цікавими для учнів, за рахунок сучасних вебсайтів та онлайн ресурсів, які набули широкого використання. Використання комп'ютера стало можливим не тільки на уроці, а й під час виконання домашніх завдань та виконання проектів [15, с. 43].

Інноваційні технології – радикально нові або вдосконалені технології, які роблять процес навчання набагато легшим. Їх компонентами є

інтерактивні методи за використанням технічних засобів (комп'ютерів та ін.) і методичних матеріалів [4, с. 427]. Для формування практичних умінь та навичок спілкування іноземною мовою в школах західних країн широко використовуються ділові та симуляційні ігри, кейс-стаді тощо. Під час навчального процесу активні форми взаємодії між учнем і учнем, учителем та учнями, групами учнів передбачають впровадження діалогів, дискусій, ділових ігр, дебатів, моделювання ситуацій. Задля формування іншомовної комунікативної компетенції важливо увагу приділяти методам, які спрямовані на спілкування, діалогах, зіставленнях різних точок зору [1, с. 8].

Із цифровими технологіями змінилося не лише життя людини, а й її мозок. Вони змінюють не лише спосіб життя та способи спілкування, а й впливають на його когнітивні здібності [53, с. 77]. Комп'ютер по-різному впливає на мозок людини в залежності від її віку. Вважається, що мозок дорослої людини особливо еластичний, крім того, раціональне використання комп'ютера сприяє розвитку та придбанню нових знань [5]. Вирішальною стадією дорослішання є ранній підлітковий вік: в цей час мозок змінює спосіб мислення від конкретного до абстрактного. В цей час діти вчаться вловлювати чужий емоційний стан, розвивається здатність до емпатії. Але від частого проведення часу за комп'ютером зростають шанси, що в мозку не розвинуться нейронні зв'язки, які дозволять подолати цей рубіж в розвитку особистості. Це погіршує розумові здібності й соціальні навички, уповільнюють розвиток та заважають підліткам правильно міркувати [54, с.62].

Покоління Z – перше, яке не застало світу без комп'ютерів, інтернету та мобільних телефонів. Влаштування нейронних мереж у їхньому мозку відбувається по-інакшому, ніж у попереднього покоління. В них немає ніяких труднощів з оволодінням цифровою технікою. Інтернет та гаджети дають можливість швидко й мобільно отримувати інформацію, яка постійно замінюється новою. «Цифрові від народження» мають схильність до багатозадачності, тобто до виконання одночасно кількох справ, ніж «цифрові

іммігранти». Така здібність дозволяє поколінню безперервно заохочувати себе і відкладати на потім довгострокові завдання. У той час коли нове завдання сприймається поверхово [5].

Нейробіолог з Брауншвейга Мартін КORTE каже: «Цілком ймовірно, що ми перенавантажуюмо наш мозок смартфонами, краще за все щоб ми більш ефективно використовували власні розумові здібності. Краще зберігати більше знань у власній пам'яті, а не покладатися на Інтернет. За допомогою Інтернету в нас є постійний доступ до знань, але частіше за все людина більше не намагається зберігати ці знання у своїй пам'яті. Це важливо для того, щоб мати можливість обмірковувати складні проблеми й самостійно знаходити нові рішення». Вчений вважає, що через постійне використання гаджетів наша здатність до концентрації та час який ми можемо залишатися зосередженими не відволікаючи себе поступово зменшується [71].

Постійний розвиток суспільства в різних сферах життя пов'язується зі змінами у менталітеті, психології та інтересах кожної особистості. Зараз можна простежити суттєві зміни, які відрізняють сучасних старшокласників від їх однолітків, які навчались 10 (і більше) років тому. Основними відмінностями між особистостями та їхньою особистою життєвою позицією і поведінкою багато є певне покоління якому належить людина. Покоління – це вікова група, яка сформувалась під впливом певних історичних чи культурних подій в дитинстві чи юності. Інколи неможливо одразу визначити до якого покоління має відношення та чи інша людина, тому що покоління до якого вона відноситься за роком народження та її реальна поведінка й стиль життя стосується іншого покоління. Тим не менше цілі, манери та цінності кожного наступного покоління суттєво відрізняються один від одного [70].

Теорію поколінь розробили американські вчені Вільям Штраус та Ніл Хоув у 1991 році. Згідно цієї теорії кожне покоління володіє своїми психологічними особливостями, які напряду залежать від всесвітніх подій. Вчені вважають основними поколіннями покоління X, Y та Z. Покоління X вважається скептично налаштованим поколінням. Його особливість у тому,

що люди, народжені в період між 1966 і 1976 роками – працюватимуть на відміну від попереднього покоління бейб-бумерів. Покоління X позитивно відноситься до життя, підходять до вирішення проблемних питань більш прагматично [45]. Кожне покоління намагається виділити себе з існуючих поколінь. Теорія поколінь дає зрозуміти те, що немає людей схожих один на одного. Всі покоління бачать однакові речі з різних точок зору. Шляхи їх сприйняття також безперечно відрізняються один від одного, через певний спосіб світосприйняття, погляди, психологію.

Головний посыл покоління X – «жити, щоб працювати». Робота у порівнянні із поколінням бейб-бумерів залишається не на першому місці. Основна мета покоління X: вести матеріально безпечне життя, мати можливість дозволити собі певні речі. Покоління характеризується амбіційністю, пошуком можливостей для розвитку, бажання рухатись вперед. Особа цього покоління ставить власний час на ступінь вище за гроші, прагне високої якості життя, має рівноцінний баланс між роботою та особистим життям. Люди такого покоління почали ставати більш незалежними та індивідуалістами. У професійній сфері колективна робота ще не цінується, як спосіб обміну думками та ідеями. Спосіб виконання завдань орієнтований на самостійну роботу. Інноваційні технології та мережа Інтернет тільки починають впроваджуватись у суспільне життя. Персональні комп'ютери, мережа Інтернет, онлайн ресурси – все це у той період часу ще залишається недостатньо вивченим та розвиненим для повноцінного використання на уроках іноземної мови. Особливість покоління X – здатність неординарно бачити різні питання й підходити до їх вирішення. Вони завжди знаходяться у курсі подій, що відбуваються в світі. Це покоління дуже швидко пристосовується до змін в економічному та політичному світі, але того ж не можна стверджувати щодо технологічних інновацій [70].

До покоління Y або мілленіалів відносять людей, які народилися в проміжку між 1981-2000 роками. Вважається, що інфантильність – це відмінна особливість покоління Y. В порівнянні з попереднім поколінням X,

покоління Y все рідше покидає батьківський дім, заради своєї власної незалежності. Стиль роботи у таких людей також змінюється: з'являється потреба у наявності вільного графіку, на зміну працьовитого підходу попереднього покоління приходить творчий підхід протягом всього робочого процесу. Перехід всього суспільства від постмодерну до інформаційного випадає на 1981-2000 роки. Покоління Y перетворилось у цифрових емігрантів з появою Інтернету та інших гаджетів [45].

Особливість, яка притаманна мілленіалам – це їх залежність від отримання інформації за допомогою мережі Інтернет. Усталені традиції щодо отримання знань у школі вважаються нецікавими та нудними, але попри це нові знання вони отримують із задоволенням. Вчителям, які зіткнулися із таким поколінням задля високої ефективності навчального процесу необхідно впроваджувати на уроках новітні методи. В епоху інформаційних технологій, цінність самої інформації без додаткових інструментів, втрачає свою вагу. Раніше навчальну інформацію можна було отримати тільки від вчителя або у спеціалізованих підручниках, зараз же ситуація із доступом до учбових матеріалів полегшилась через відкритий доступ до Інтернету. Покоління Y стикаються із проблемою щодо актуальності інформації, яку вони отримують від вчителя, який навчає за застарілими методами. Те, що на сьогоднішній день є можливістю за короткий проміжок часу, цілодобово та в будь-якому місці отримати потрібну інформацію – це перевага, але великим недоліком є невміння вибирати із великої кількості ресурсів ті, які мають справжню, достовірну інформацію. Мілленіали позитивно відносяться до змін і не бояться нововведень, вони добре розбираються у гаджетах та швидко пристосовуються до модернізації навчального процесу. Соціальні мережі формують у мілленіалів гостру потребу бути соціально визнаними. В них є бажання самовиразитись та самореалізуватись. Мілленіали ведуть активне життя у соціальних мережах. Віртуальна реальність дає їм відчуття впевненості та комфорту, порівняно з реальним життям.

До покоління Z належать люди які були народжені між 1995 і 2012 роками, до нього відносять сучасних школярів та студентів. Це покоління повністю залежне від цифрових гаджетів. Велика кількість дітей цього покоління залежна від соціальних мереж, але рідко проводить час один з одним в реальному житті. Для покоління Z велика кількість інформації, що проходить повз них кожен день, є причиною поганої концентрації, тому тексти, що мають великий обсяг не набувають такої популярності, як короткі пости у соціальних мережах [45].

Покоління Z характеризується наступними особливостями:

1. їм важко знайти цікаві заняття, які б не стосувалися віртуального життя;
2. більш доцільним вважається використання коротких SMS, ніж довгих телефонних розмов;
3. «багатозадачність» – це спосіб їхнього життя, вони здатні одночасно виконувати декілька завдань, але це погіршує вміння концентрації на одній справі;
4. отримання інформації за короткий час важливіше, ніж запам'ятовування та усвідомлення цієї інформації;
5. вміння знайти потрібну інформацію серед її великої кількості є гарним інструментом для швидкого виконання поставлених навчальних задач.

Через постійний зв'язок з віртуальним світом у дітей покоління Z немає навичок роботи у команді, яких так потребує сучасний світ. Тому сучасний вчитель має використовувати в навчальному процесі інтерактивні методи, які б допомагали учням розуміти один одного та брати участь у групових формах роботи.

Учні покоління Z охоче отримують нові знання та мають високі розумові здібності для запам'ятовування великого об'єму інформації. Вони люблять отримувати нові знання і здатні обробляти великі обсяги інформації. Основні відомості вони беруть з всесвітньої павутини, але їх знання про все,

надмірно абстрактні. Оскільки мало хто з них розуміє, що є корисного в навчанні в школі, існує потреба до постійної мотивації. Важливо щоб завдання, які ставляться перед цим поколінням, формулювались чітко і детально. Учні не люблять працювати заради майбутнього результату, їм необхідна мотивація за кожне виконане завдання. Незважаючи на те, що діти цього покоління індивідуалісти, вони також люблять коворкінг, тому їх завжди треба залучати до командної роботи. Щоб праця на уроці давала кращий результат, необхідно пропонувати учням покоління Z завдання, які потребують нестандартного творчого підходу [13, с. 168].

Підтримувати інтерес до отримання знань можна за допомогою інструментів Web 2.0 Сталий хід уроку легко може змінюватись та збільшуватись його продуктивність за допомогою сучасних технологій. Сучасний вчитель повинен навчитися доцільно використовувати гаджети дітей заради ефективного навчального процесу, тому що уникнути їх неможливо [20, с. 21]. Використовувати мобільні додатки можливо тільки в сукупності або окремо з іншими інформаційними та комунікаційними технологіями. Із сучасними технологіями є можливість покращити звичайні способи викладення нового матеріалу, але неможливо замінити кваліфікованого вчителя. Х. Майєр представив десять ознак ефективного навчального процесу на уроці німецької мови. Ці ознаки важливі при підготовці до уроку задля його високої результативності [64].

Таблиця 1.3.

Десять ознак продуктивного уроку з німецької мови

Чітко структуроване заняття	На занятті вільно простежується визначена мета, зміст, етапи навчання, завдання та послідовність дій. Учні добре вмотивовані та працюють на досягнення результату.
-----------------------------	--

Продовження таблиці 1.3.

Ефективний розподіл часу	Вчитель має правильно розподіляти час на кожен етап уроку, має бути присутня гарна підготовка. Навчальний час використовується з максимальною продуктивністю.
Клімат сприятливий для поглиблення знань	В класі повинна бути взаємоповага, як в стосунках учитель-учень, так і в учень-учень. Учні повинні розуміти свою відповідальність за результат, а вчитель, в свою чергу, гарантувати справедливе оцінення досягнень дітей.
Чіткість змісту	Завдання повинні бути зрозумілими та прозорими для учнів. Навчальна програма та підхід використовуються з урахуванням особливостей учнів. Чітко простежується взаємозв'язок нового матеріалу з вже пройденим раніше. Школярі очікують обов'язкове оцінення їхніх досягнень.
Змістовне спілкування	На уроці проводяться форми роботи тільки пов'язані з темою уроку.
Різноманітність методів	Урок повинен містити різноманітні форми та методи, навчальні завдання.
Індивідуальний підхід	Вчитель повинен враховувати психологічні особливості, індивідуальні здібності учня до його предмету, підтримувати школярів.
Інтелектуальна практика	В навчальному процесі існує місце для індивідуальних вправ, за допомогою яких здійснюється особливий підхід до кожного учня.

Продовження таблиці 1.3.

Підготовлене середовище	Місце для навчання повинне заздалегідь бути підготованим потрібним оснащенням, справно функціонуючим та придатним для використання.
Прозорі результати	Учні повинні отримувати швидку реакцію щодо своїх успіхів, підтримку та консультацію від учителя.

Підводячи підсумки, можна сказати, що відбулися суттєві зміни учнів у відношенні учнів до навчального процесу та до вивчення німецької мови. Вони стали більш зацікавлені в організації та змісті процесу навчання німецької мови. Метод навчання повинен бути обраний вчителем згідно з аналізом психологічних особливостей учнів старшої школи [21, с. 16]. Простежується покращення якості запам'ятовування навчального матеріалу, значно підвищилася увага до вивчення німецької мови на уроці. Школярі стали більш активними на заняттях, змінилось їх ставлення до об'єктивності оцінювання. Домашнє завдання також змінює свій формат. До завдань з підручника або робочого зошита додаються ще сучасні платформи, за допомогою яких учень може також реалізувати свій творчий потенціал. Впровадження інтерактивних методів змінили форми взаємодії вчителя і учнів на уроці. Вчитель виступає в ролі консультанта з предмета. Можна помітити, що учні власне уважніше відносяться до своїх навчальних досягнень. Зі збільшенням можливостей використовувати набутий комунікативний іншомовний досвід у реальному житті, мотивація до навчання в учнів підвищилась. Новітні інтерактивні технології мотивують самостійно вдосконалювати набуті знання на уроках німецької мови відповідно до власних потреб (намірів), займатись самоосвітою.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Нашими завданнями в першому розділі було: визначити поняття іншомовної комунікативної компетенції та розглянути її складові, розкрити зміст поняття «інтерактивний метод навчання» та його ознаки, висвітлити поняття «інструменти Web 2.0» та їхній вплив на навчальний процес, визначити психологічні особливості учнів старших класів, дослідити особливості навчання німецької мови учнями даного віку.

Проаналізувавши теоретичні роботи щодо формування іншомовної комунікативної компетенції можна зробити висновок, що ІКК є комплексом таких мовленнєвих умінь як: ведення діалогу, правильне сприйняття й відтворення усних, писемних, монологічних та діалогічних висловлювань, розуміння прочитаного та формулювання основної мети та направленості тексту. Комунікативна компетенція – це здатність до спілкування в одному або кількох видах мовленнєвої діяльності, застосування мовних і немовних засобів спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування. До її складу входять мовна (фонетична, лексична та граматична), мовленнєва, лінгвосоціокультурна та навчально-стратегічна компетенції.

Нами було визначено, що доцільним є використання інтерактивних методів на уроках з німецької мови у старших класах. Проаналізувавши думки вчених, можна сказати, що інтерактивним є той метод, який спрямований на взаємодію всіх учасників навчального процесу, він має чітку тематичну спрямованість, мету та дидактичне завдання, моделює реальні ситуації, які передбачають колективне розв'язання проблем. Такі методи допомагають розвитку комунікативних здібностей, знімаючи психологічні бар'єри під час активного використання мови в комунікативних ситуаціях.

Ознаки інтерактивних видів навчання:

- 1) діалогічність;
- 2) взаємодія учнів і вчителя;
- 3) атмосфера успішності на уроці;

- 4) свідомо регуляція та активізація учнями власної поведінки;
- 5) формування пізнавальної самостійності учнів.

Ефективна модель отримання освіти сьогодні є змішане навчання («Blended Learning»). «Blended Learning» поєднує навчання у мережі та очне навчання, інтегрує електронні технології у традиційні форми навчання. Така модель дозволяє впроваджувати у сталий хід уроку інструменти Web 2.0. Інструментами Web 2.0 називаються інформаційні та комунікаційні технології, які вміщують в собі комплекс сервісів для активного користування задля покращення вмінь та навичок з певного навчального предмету. Інструменти Web 2.0 дозволяють вчителю:

- 1) створювати завдання для тренування мовленнєвих навичок;
- 2) викладати новий матеріал з урахуванням рівня знань учнів;
- 3) посилювати мотивацію та підвищувати інтерес до вивчення німецької мови;
- 4) поліпшувати процес засвоєння нового матеріалу;
- 5) легко контролювати якість навчання;
- 6) проводити колективні види діяльності.

На підставі зробленого нами дослідження психологічних особливостей учнів старших класів, можна зробити наступні висновки, що важливим при викладенні матеріалу є врахування психологічних особливостей окремої вікової групи. Особливу увагу необхідно приділяти мотиваційній складовій. Мотивація – це фактори, які визначають активність певного індивіда, вона показує направленість дій особистості, її мотиви та наміри.

Сучасні старшокласники відносяться до покоління Z. Воно характеризується великим приділенням уваги до інноваційних технологій. Покоління Z швидко орієнтується в інформаційному просторі та велику кількість часу приділяє гаджетам. Їх позитивною рисою є багатозадачність, але саме вона й впливає на те, що діти цього віку схильні відкладати багато задач на потім й сприймати їх поверхнево. Велика кількість інформації з якою постійно стикаються старшокласники заважає їм концентруватись на

матеріалі, великому за обсягом. Для ефективного навчального процесу необхідно вводити інтерактивні методи навчання. Вони допомагають залучити як можна більше дітей в освітній процес, підвищити мотивацію, полегшити процес запам'ятовування нової інформації, підтримувати інтерес до вивчення німецької мови.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ З ВИКОРИСТАННЯМ СЕРВІСІВ WEB 2.0

2.1. Критерії відбору інструментів Web 2.0. для формування іншомовної комунікативної компетенції

Нові освітні технології дають можливість додавати у навчальний процес інтерактивні елементи. Це суттєво змінює спосіб викладу матеріалу та спосіб навчання школярів. За останній час можна помітити покращення якості взаємодії вчителя з учнями та учнями між собою на уроці німецької мови.

Вважається, що є декілька переваг використання інтерактивних технологій у класі. Вони впливають на продуктивну та ефективну сторону навчального процесу. Вони допомагають довго утримувати увагу учнів, мотивувати їх до навчальної діяльності, забезпечувати зворотній зв'язок, урізноманітнити звичний хід уроку, поліпшити процес запам'ятовування нового матеріалу [25, с. 11]. Учні більш активно приймають участь у вдосконаленні своїх знань німецької мови, тому що можуть швидко отримувати відгук на свою роботу. Інтерактивні технології дозволяють вчителю нестандартно підходити до планування заняття та інтегрувати в нього креативні ідеї. Формат навчальних завдань змінився, до звичайних підручника та зошита додалися інтерактивні платформи. За допомогою таких платформ можна поєднувати змішані техніки викладання, додавати гейміфіковані елементи, аудіо, відео, зображення, з мінімальною кількістю витраченого часу на підготовку та планування [11].

Задля формування іншомовної комунікативної компетенції існує велика кількість сервісів, які дозволяють тренувати словниковий запас, граматику, розуміння текстів, аудіювання, письма та говоріння.

Сервіс Web 2.0 **LearningApps.org** створили у Швейцарії як одну з частин дослідницького проекту Бернського університету у тісній співпраці з викладачами університету Йоганнеса Гутенберга в Майнці та університету Цітгау / Герліц. Мета, з якою створили цей сервіс – розвиток сталого ходу уроку та підвищення мотивації школярів за допомогою мультимедійних навчальних модулів (програм) з урахуванням навчальної мети уроку. Платформа «Learning apps» є безкоштовною, вона дозволяє вчителям та школярам онлайн створювати або використовувати вже готові мультимедійні навчальні модулі. Користувач має змогу додавати вже створений модуль до своєї колекції та редагувати його. Дана платформа пропонується в якості додатку до звичайних типів завдань. Вона має приємний інтерфейс: білий фон, свіжі кольори, чіткий виклад та зручну навігацію.

«Learning apps» включає в себе багато різновидів вправ, які можна використовувати для формування іншомовної комунікативної компетенції. Серед цих вправ: знайти пару, введення тексту, заповнення пропусків, вікторина та інші. З метою підвищення інтересу учнів до навчальної діяльності можна використовувати також завдання у вигляді ігр: «Хто хоче бути мільйонером?», «Скачки», «Виселиця», «Парочки» та пазли. Сітка додатків дозволяє компактно поєднувати декілька видів вправ у межах однієї теми. Також дозволяється створювати вправи з додаванням зображень, аудіо- та відеоконтенту. Вчитель може створювати інтерактивні вправи з урахуванням рівня вмінь та навичок учнів. «Learning Apps» дозволяє стежити за статистикою ефективності навчання окремого класу та зберігати її у форматі Pdf. Формати завдань постійно доповнюються та розширюються розробниками. За допомогою «Learning Apps» можна об'єднати учнів в окремі класи та перевіряти ефективність процесу їхнього навчання, слідкувати за виконанням завдань. Школярі мають змогу працювати над завданням індивідуально, у власному темпі. Завдання можна виконувати за допомогою будь-якого гаджету та в будь-якому місці. Вчитель може давати учням домашнє завдання в якому основною метою буде створення будь-якої

інтерактивної вправи на задану тему. На уроці можна обмінюватися вправами з товаришем або виконувати разом з класом. Навчальний процес може бути більш модернізованим, введенням в нього момент гри або змагання.

Під кожною створеною інтерактивною вправою є інтернет посилання яким може поділитися вчитель або QR-код за допомогою якого учень має змогу, відсканувавши його, перенести вправу на екран свого смартфона. Для виконання вправ не обов'язково проходити етап реєстрації. Платформа може бути впроваджена в навчальний процес багатьох країн, тому що на сайті існує багатомовна підтримка. «LearningApps» включає у себе мультимедійні навчальні модулі не тільки для вивчення німецької мови, а й інших навчальних предметів.

Недоліком платформи є те, що розробники можуть видаляти деякі види вправ, які вже стали зручними для багатьох учнів та вчителів. Використання «Learning Apps» передбачає наявність онлайн підключення, тому в навчальних закладах, які використовують інтерактивні методики навчання має бути постійний доступ до Інтернету. Платформа не дає змоги вчителю або учням скачувати вправи у форматі Pdf й виконувати їх на окремих аркушах паперу. Вчитель не може виставляти часові обмеження для виконання інтерактивної вправи.

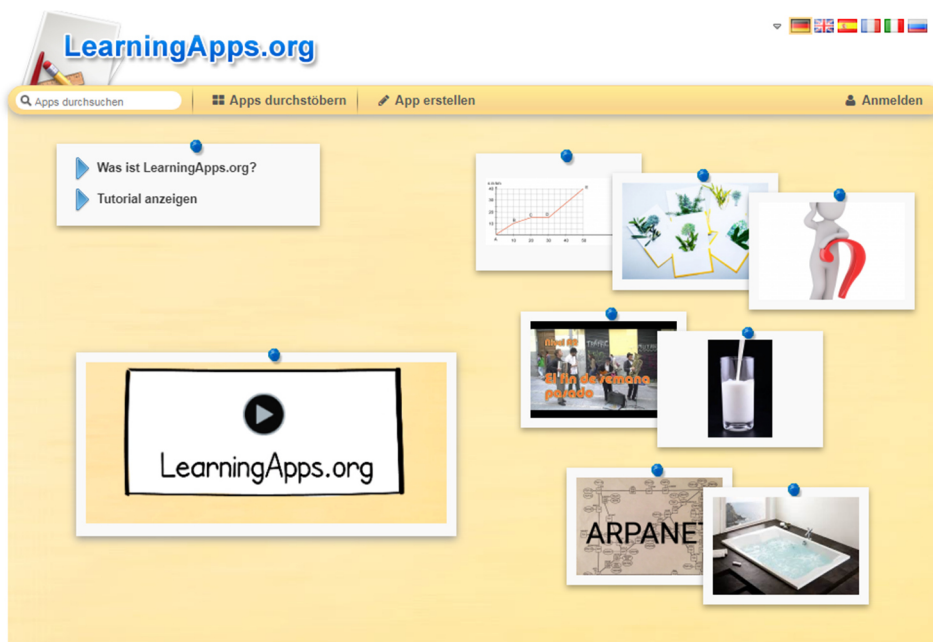

Рис. 2.1.1. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Learning Apps»

З огляду на те, що функціонал сервісу «Learning Apps» є дуже широким, вважаємо доцільним його використовувати задля тренування навичок читання, аудіювання та письма.

Наступним допоміжним інструментом, який може допомогти формуванню іншомовної компетенції у школярів – це «**Wordwall**». Даний інструмент передбачає використання як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Вправи можуть розроблятися самостійно вчителем або учнями. Також на сайті є можливість використовувати, редагувати та додавати у розділ «Мої навчальні завдання» вже готові навчальні завдання інших користувачів.

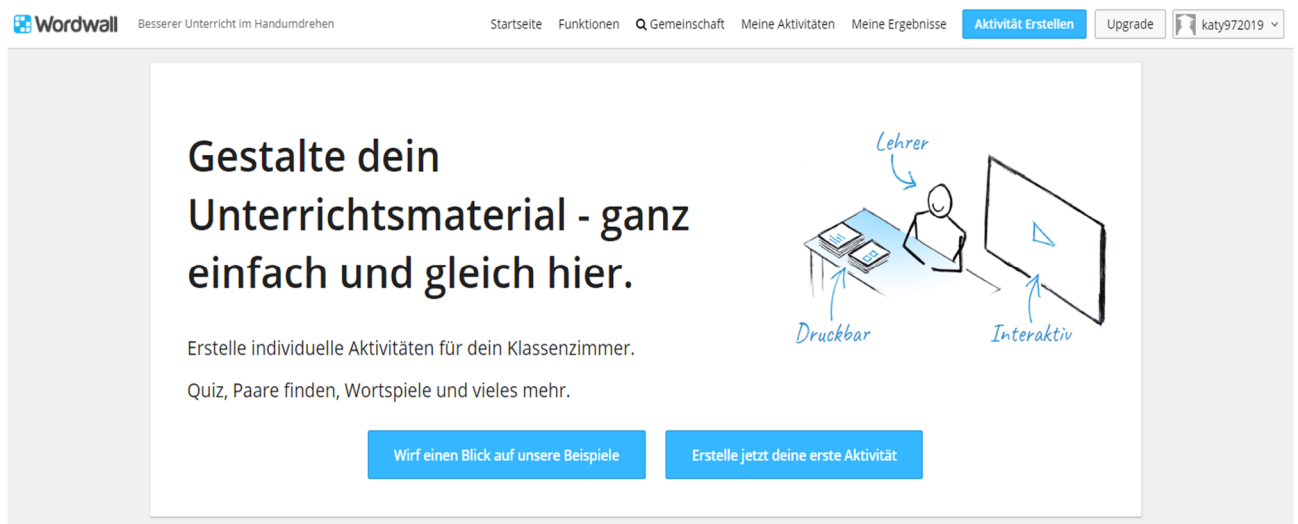

Рис. 2.1.2. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Wordwall»

Відтворити інтерактивну вправу можна на будь-якому пристрої з веб-інтерфейсом, наприклад за допомогою комп'ютера, планшета, смартфона або інтерактивної дошки. Вправи відтворюються самими школярами або школярами під керівництвом вчителя по черзі перед класом. Сервіс дозволяє роздрукувати або завантажити інтерактивне завдання у форматі PDF. Їх можна використати для самостійних робіт у класі, або в разі неможливості

доступу до Інтернету. Використання інструменту «Wordwall» доцільне в якості допоміжного матеріалу під час проведення уроку.

Навчальні завдання створюються за допомогою системи шаблонів. Ці шаблони включають в себе знайомі класичні завдання, наприклад, «Вікторина» і «Кросворд». Також є ігри, наприклад, «Погоня в лабіринті» й «Літак». Процес створення нового навчального завдання дуже легкий: користувач вибирає потрібний йому шаблон й вводить той контент, який відноситься до певної навчальної теми. Для підвищення інтересу до вправ вчитель може додавати різноманітні зображення з пошуку. Таким чином інтерактивне навчальне завдання створюється повністю всього за декілька хвилин. Готове навчальне завдання можна переключити на інший шаблон одним клацанням миші. Це економить час вчителя й відмінно підходить для спеціалізації та посилення.

Наприклад, якщо користувач створив навчальне завдання «Зіставлення», засноване на трьох формах дієслова в німецькій мові, він може перетворити його в гру «Літак» з точно такими ж дієсловами. Для створеної інтерактивної вправи можна використовувати різні теми, які змінюють зовнішній вигляд за рахунок різної графіки, шрифтів та звукового супроводу. Щодо друкованих варіантів, можна змінити шрифт або роздрукувати кілька копій на сторінку.

Інтерактивні завдання можна створювати для різних навчальних предметів. Вчитель може встановлювати часові обмеження на виконання завдання або змінити в налаштуваннях рівень складності на панелі варіантів під темами. Учні можуть знайти інтерактивну вправу вчителя за допомогою спеціального посилання. Завдання можна персоніфікувати, тобто призначити завдання, де учень вказує власне прізвище. Завдяки цьому, вчитель може відстежити результати роботи кожного учня. Також інтерактивні вправи можуть виконуватись анонімно.

Недоліком інструменту «Wordwall» є те, що він потребує плати за використання. Платформа дозволяє безкоштовно створювати тільки п'ять

інтерактивних завдань. «Wordwall» включає в себе два види шаблонів: звичайні та шаблони Pro. Пробна версія дає можливість користувачу вибирати тільки ті шаблони, які входять у категорію звичайних. Також користувач може придбати ліцензію на використання інструменту рівня «Стандарт» або «Pro». Такі рівні передбачують необмежений дозвіл до створення інтерактивних вправ. Вартість ліцензії для рівня «Стандарт» дорівнює 60 грн/місяць, для рівня «Pro» – 90 грн/місяць. «Wordwall» не дозволяє створювати окремі класи для певної групи учнів. Цей інструмент не передбачує виконання завдань в яких було б доцільно використовувати аудіо- або відеоматеріали.

Функціонал сервісу «Wordwall» різноманітний, тому доцільно б було його використовувати задля розвитку граматичних навичок та читання.

Для тренування нової лексики ефективним буде впровадження у навчальний процес сервісу «Quizlet».

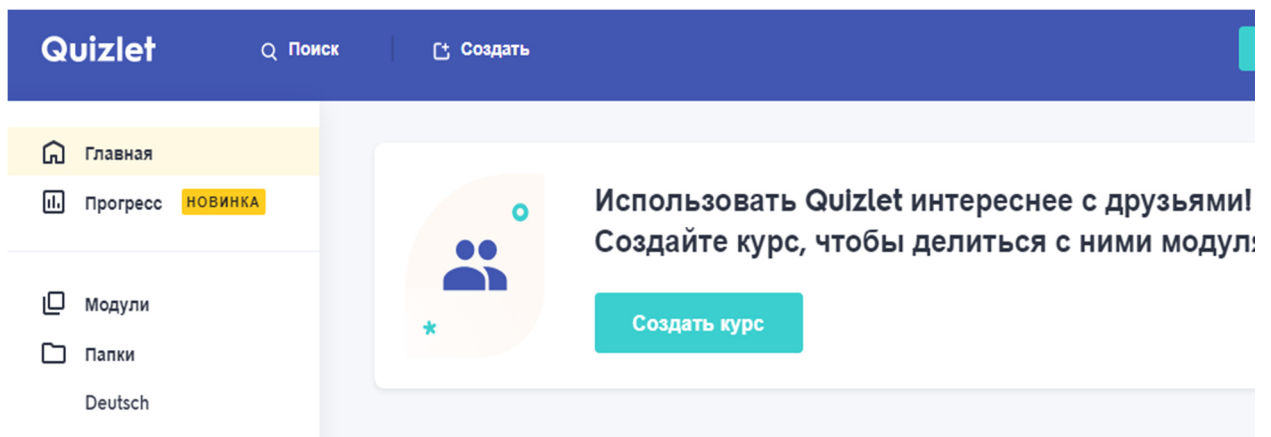

Рис. 2.1.3. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Quizlet»

«Quizlet» є американською програмою для онлайн-навчання, яка дозволяє школярам в ігровій формі вивчати нові лексичні одиниці. Щоб використовувати даний сервіс користувач повинен зареєструватися. Використовувати даний сервіс можна за допомогою будь-якого гаджету в режимі онлайн безкоштовно. Спеціально розроблений мобільний додаток дозволяє вчитися незалежно від часу та місця знаходження. Можна завантажувати та друкувати завдання у форматі Pdf, що є зручним для

перевірки знань учнів у класі з певної теми. В додатку ліцензійна підписка дозволяє проводити навчання без підключення до Інтернету. Безкоштовний варіант дає можливість вчителю застосовувати різні способи заучування, створювати модулі, групи та ділитися з учнями за допомогою посилань. В «Quizlet» існує функція автоматичного озвучування створених флеш-карток. Також користувач може вибрати із цілого модуля певну лексику, де у нього виникають труднощі із запам'ятовуванням. Недоліком цього сервісу є неможливість простежити успішність учнів вчителем. Користувач може вживати вже готові модулі інших людей, редагувати їх та додавати до своєї колекції. Також є можливість використання пробної підписки на сім днів без окремої плати. Існує дві версії, які потребують грошових витрат: «Quizlet Go» (2,99\$/місяць) та «Quizlet Plus» (3,99\$/місяць). Ліцензійний варіант, дає додаткову змогу простежувати статистику своєї успішності, працювати без реклами, додавати власні аудіо записи. Нова платна функція з можливістю сканувати документи дозволяє імпортувати матеріал за допомогою мобільного додатку, що економить час користувача.

Наявність зрозумілого розташування всіх ключових та необхідних для роботи розділів допомагає новому користувачу швидко адаптуватися. Сервіс пропонує створення два види модулів:

- 1) текстовий модуль – використання термінів та їх визначень з можливістю додавання зображень;
- 2) модуль з діаграмою – використання зображення з можливістю позначити певне місце терміном або визначенням.

Швидкому створенню нового модулю допомагає функція «Quizlet» з автоматичним розпізнаванням мови. В той час коли користувач вводить нову лексичну одиницю для вивчення, сервіс автоматично шукає для неї переклад. Позитивною рисою є те, що сервіс може бути інтегрованим у навчальний процес з урахуванням рівня підготовки школярів. «Quizlet» допомагає за мінімально короткий проміжок часу опанувати, автоматизувати та закріпити лексичний матеріал.

«Memrise» – один з навчальних сервісів, який призначений для роботи з словарним запасом із використанням карток. Його можна застосовувати за допомогою сучасних технологій таких як смартфон, комп'ютер, планшет та інші. Позитивна риса «Memrise» – техніка інтервальних повторень, яка лежить в основі цього сервісу й прискорює запам'ятовування в учнів. Інтервальні повторення розділяються на три рівні: початковий, середній, високий. Така техніка ґрунтується на збільшенні інтервалів часу між подальшим переглядом раніше вивченого матеріалу для використання ефекту психологічного інтервалу. Для вільного користування сервісом необхідно бути зареєстрованим на сайті та мати постійний доступ до Інтернету. «Memrise» не дозволяє завантажувати та друкувати файли у форматі Pdf. Сайт підтримує багато іноземних мов серед яких є й німецька. Також «Memrise» пропонує користувачам спеціальний мобільний додаток, який може допомогти вивчати іноземні слова не використовуючи комп'ютер.

Вчитель або учень мають змогу створювати власний курс, але сервіс направлений на те, що користувач буде вчити лексичні одиниці за вже існуючими курсами та певною тематикою. Тобто користувач може вибрати курс базової німецької лексики й займатися за ним. Процес створення курсів доволі легкий: нова лексика вводиться вручну або завантажується повним списком. Недоліком є те, що аудіо супровід не додається автоматично, як в «Quizlet». Він потребує завантаження аудіофайлу з комп'ютера, або запису вимови за допомогою мікрофона. Деякі завдання дозволяють прослухати запис диктора, яким часто є носій, що також може тренувати практику аудіювання. «Memrise» дозволяє створювати «мем» при вивченні певного слова. «Мем» – це зображення або текст, які допомагають запам'ятовувати нову лексичну одиницю за допомогою асоціативної пам'яті. Цей метод допомагає загальному прогресу особливо в тому випадку, коли користувач самостійно створює «мем». Для закріплення нової лексики сервіс пропонує кілька варіантів виконання вправи «Множинний вибір». Вона запропонована у декількох варіантах:

- 1) набір лексичних одиниць – користувачу необхідно правильно ввести переклад слова, яке відображене на екрані;
- 2) множинний вибір – необхідно з чотирьох варіантів відповідей вибрати один вірний;
- 3) множинний вибір у вигляді аудіо – користувач має вибрати один варіант з представлених чотирьох аудіо записів;
- 4) множинний вибір з відповіддю на аудіо – потрібно вибрати правильний варіант відповіді на запропоновані слова диктора.

Курси «Memrise» включають в себе кілька рівнів – це набори слів, поєднані однією темою. Наприклад, курс «Deutsch A2» має 10 рівнів, кожен з рівнів включає приблизно по 20 слів. Отже, за весь курс «Deutsch A2» учень може вивчити близько 200 нових лексичних одиниць. Учні не обов'язково проходять весь курс, він може вибирати рівень згідно зі своїми навичками. Лексичні одиниці для заучування видаються певними частинами (кількість нових слів в день для вивчення можна вибрати самостійно) і в порядку, встановленому програмою – учень може прослідкувати свою успішність та ступені засвоєння окремих слів. «Memrise» дозволяє тренувати не тільки нові слова, а й проводить повторення вже забутих, відкладаючи в сторону добре вивчені. Такий алгоритм вигідний для якісного запам'ятовування.

Рис. 2.1.4. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Memrise»

Платформа особливо цікава для школярів молодшого віку. Протягом вивчення нової лексики учень має змогу доглядати за власним садом. В залежності від його навчальних успіхів сад буде розквітати та змінювати свій вигляд. У ліцензованій версії «Memrise» в порівнянні з безкоштовною можливо вибирати деякі переваги. Наприклад, складні для запам'ятовування слова користувач може вчити окремо та в режимі офлайн. Ліцензійна версія коштує 8,99\$/місяць.

Наступним додатковим інструментом для вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції є «Vocaroo».

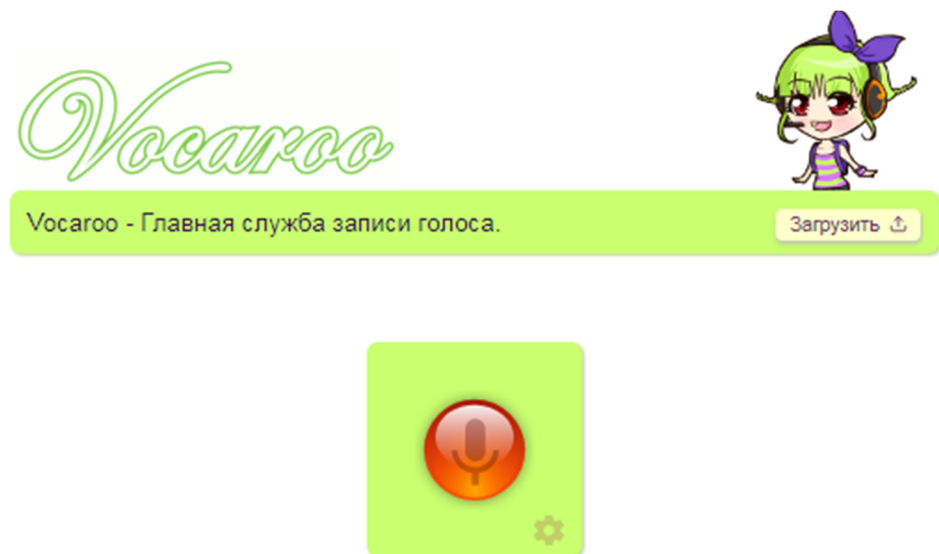

Рис. 2.1.5. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Vocaroo»

«Vocaroo» – це онлайн-інструмент, який створений для запису, відправки та завантаження голосових повідомлень. Інструмент є безкоштовним, не потребує реєстрації та використовується тільки при наявності підключення до Інтернет. «Vocaroo» дозволяє ділитися власними аудіо файлами за допомогою посилання, сканування зчитувачем QR-коду або завантажуванням файлу в форматі mp3, Ogg та wav. Також інструмент має функцію, яка передбачає передачу створеного аудіо файлу на інший веб-сайт або сайт соціальної мережі. Для зручності використання інструменту, вчитель може вбудувати віджет «Vocaroo» до веб-сайту класу, щоб школярі могли легко знайти його та використовувати під час класної або домашньої

роботи. Інструмент можна поєднувати з іншими видами завдань, наприклад з читанням. Школярі можуть стисло записувати зміст прочитаного тексту або виражати свою думку щодо прочитаного. Створеними записами учні можуть ділитися один з одним під час групової роботи або роботи в парах. «Vocaroo» придатний для проведення самоперевірки своєї вимови та граматики.

Недоліком цього онлайн-інструменту є те, що він не може використовуватись з смартфонів. Також «Vocaroo» дозволяє зберігати створені аудіо записи лише протягом трьох місяців.

Підсумувавши всі позитивні риси «Vocaroo» можна зазначити, що такий сервіс може бути придатним для формування не тільки навичок говоріння, а й аудіювання.

Онлайн-сервіс «Voki» доцільно використовувати для тренування навичок говоріння та аудіювання. Головна мета сервісу – покращити навчальний процес, зробити його продуктивнішим та підвищити успішність учнів у вивчанні іноземної мови. Підвищити мотивацію школярів та утримати їх увагу. Онлайн-сервіс використовується за допомогою сучасних технологій. Сервіс «Voki» розробив спеціальний додаток, який дозволяє користуватися ним з смартфона. Для використання сервісу необхідно бути зареєстрованим користувачем та мати вільний доступ до Інтернету.

Рис. 2.1.6. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Voki»

«Voki» включає в себе колекцію мультимедійних аватарів, які використовуються задля підготовки проектів або презентацій. Після реєстрації користувач може створити власний аватар. Вид аватара може відрізнитися від інших, наприклад за статтю, одягом, особою, приналежністю персонажа до професії, казки, історичного періоду тощо. Також можна вибирати задній фон та голос яким буде розмовляти даний персонаж. Озвучування аватара можна робити декількома способами: голосовим повідомленням, записаним за допомогою мікрофона, надрукованим текстом, завантаженим аудіофайлом. «Voki» дозволяє створювати навчальні класи. Вчитель може самостійно вводити ім'я своїх учнів або створювати таблицю в програмі Microsoft Excel та завантажити її. Клас дозволяє простежити та оцінити роботу учнів за певною темою.

Онлайн-сервіс можна використовувати без додаткових грошових витрат але ліцензійна версія дає користувачу більше можливостей для створення аватарів. Безкоштовна версія «Voki» пропонує використання базових аватарів. З цією версією можна зберегти лише три персонажі та створити один клас. Безкоштовна версія дозволяє додавати учнів в кількості п'яти. Існує три варіанти ліцензійної версії. Вони відрізняються кількістю учнів та класів. Цінові показники змінюються від \$4,99/місяць до \$9,99/місяць.

З огляду на різні варіанти використання сервісу «Voki», вважаємо доцільним його використовувати задля тренування навичок аудіювання та говоріння.

«**Chatterpix**» – онлайн- додаток, метою якого є створення персонажів, які говорять. «Chatterpix» спрямований на розвиток навичок аудіювання та говоріння. Додаток дозволяє урізноманітнити звичний хід уроку та мотивувати учнів до вивчення німецької мови із використанням креативного підходу. «Chatterpix» не потребує реєстрації нового користувача. Інтерфейс виглядає яскраво, навігація зручна та легка для використання.

Користувач повинен завантажити з галереї або зробити нове фото. Щоб оживити персонажа користувачу необхідно позначити на ньому область рота. Існують різноманітні стікери, текст, теми, які можна змінювати на фото. Створене зображення можна зберегти та завантажити на свій мобільний телефон.

Для тренування навичок читання доцільно було б використовувати таку навчальну ігрову онлайн-платформу як «Kahoot!». «Kahoot!» створений для групового навчання, щоб зібрати учнів біля інтерактивної дошки, проектора або монітора. За правильну відповідь на запитання учню додається бонусний бал. Таким чином, можна простежувати статистику успішності школярів. Платформа направлена на створення вікторин, тестів та опитувань. Вони можуть мати різний вигляд. До безкоштовних варіантів відносяться такі види як «Вікторина» та «Правда або брехня». Ліцензійна версія дає змогу створювати такі ігри як «Відповідь на запитання», «Пазл» та «Поле». На виконання кожного завдання в тесті учень має 20-30 секунд. Користувач має змогу вибрати шаблон з переліку можливих та ввести вручну матеріал. Користуватися «Kahoot!» можна тільки при наявності підключення до мережі Інтернет. Вчитель може створювати клас до якого додавати власні вправи для певної теми.

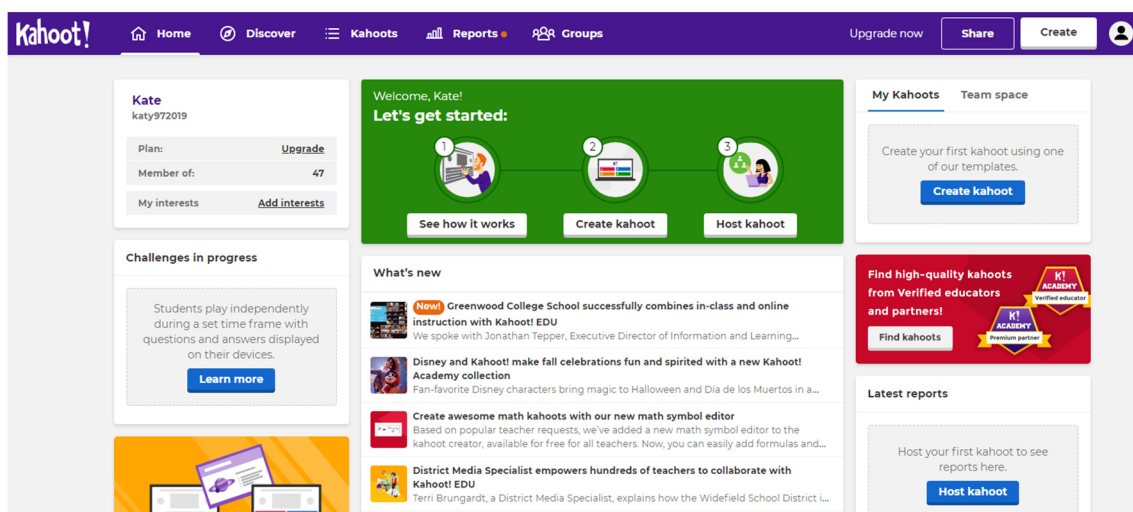

Рис. 2.1.7. Стартова сторінка онлайн-інструменту «Kahoot!»

Недоліком є те, що безкоштовна версія дає можливість додавати відео-та аудіо записи, які тривають не більше двадцяти секунд. Вибір зображень також є обмеженим і потребує додаткової ліцензії. Учні можуть знаходити вже створені вікторини інших користувачів та грати в мережі. Щоб долучитися до виконання завдань учні отримують від вчителя PIN-код.

Онлайн-інструмент **«Zumpad»** використовується задля створення текстів у групах. За допомогою цього інструменту можна тренувати навички написання тексту німецькою мовою. «Zumpad» не потребує коштів для використання. Робота з онлайн-інструментом можлива тільки за умови з'єднання з мережею Інтернет. Інструмент має вигляд чистого аркуша паперу. Користувач може змінювати стиль шрифту, його колір та розмір. Новий документ дуже легкий та швидкий для створення. До нього можна отримати доступ через унікальну веб-адресу (URL). Це дозволяє учням проводити групову роботу, готувати проекти. Всі нові записи, які з'являються в блокноті користувачі мають змогу бачити в режимі реального часу. Для зручності використання текст кожного учасника відображається певним кольором. Також учасники мають змогу спілкуватись між собою за допомогою функції чату. Вміст панелі може бути експортований у різних форматах (txt, word, pdf тощо). Недолік цього інструменту є неможливість додавання зображень, файлів для покращення вигляду документа.

«Witty Comics» – інтерактивний онлайн-сервіс, який направлений на створення мультимедійних коміксів. Сервіс використовується для написання креативних діалогів та монологів, допомагає урізноманітнити завдання для школярів. Школярі потребують постійної візуалізації нового матеріалу, тому кольорові комікси можуть допомогти їм краще запам'ятати навчальний матеріал. Сервіс безкоштовний, потребує реєстрації для збереження створеного коміксу. Під час створення коміксу учням необхідно вибрати з готових шаблонів дизайн та головних персонажів. Створивши картинку школярі повинні написати власний діалог.

З метою формування навичок письма ми пропонуємо використовувати такі ресурси як «Zumpad» та «Witty Comics».

Основні характеристики цифрових засобів доцільних для вивчення німецької мови

	Плата за користування	Використання онлайн/офлайн	Створення інтерактивних вправ	Редагування готових вправ	Створення класів	Запис голосових повідомлень	Додавання зображень	Відстежувати успішність / статистику
Learning Apps	-	Онлайн	+	+	+	+	+	+
Wordwall	Безкоштовна версія дозволяє створювати п'ять вправ Платна версія має необмежений функціонал (60грн/міс)	<ul style="list-style-type: none"> •Онлайн •Існує можливість завантажувати вправи в форматі Pdf 	+	+	-	-	+	+
Quizlet	Безкоштовна версія дає можливість працювати тільки онлайн Платна – має необмежений функціонал (2,99\$-3,99\$/місяць)	онлайн/офлайн	+	+	+	-	+	+

Продовження таблиці 2.1.

Memrise	Безкоштовна версія дає можливість працювати тільки онлайн Платна – має необмежений функціонал (8,99\$/місяць)	Онлайн	+	-	+	+	+	+
Voci	-	Онлайн	Сервіси для запису аудіо	-	+	+	-	-
Vocaroo	-	Онлайн		-	-	+	-	-
Chatterpix	-	Онлайн		-	-	+	+	-
Zumrad	-	Онлайн	Сервіс для тренування навичок письма	-	-	-	-	-
Kahoot	+	Онлайн	+	+	+	-	+	+
Witty comics	-	Онлайн	Сервіс для тренування навичок письма	-	-	-	-	-

2.2. Вправи для формування ІКК з використанням інструментів WEB 2.0

За останні часи швидкий розвиток технологічних інновацій дає безліч нових можливостей для використання їх в освітньому просторі. На заняттях з німецької мови активно проводиться робота з новітніми технологіями.

BYOD / Bring Your Own Device (або BYOT / Bring Your Own Technology) – це стратегія, яка поступово впроваджується в загальноосвітніх закладах по всьому світу. Вона передбачає дозвіл на використання особистих гаджетів школярами (ноутбуків, смартфонів, нетбуків, планшетів тощо) під час навчального процесу задля підвищення його ефективності та якості [74]. Стратегія BYOD дає можливість використовувати власні гаджети не тільки для особистих потреб учнів, а й для включення їх в навчальний процес як в школі, так і поза нею. З метою створення більш керованої технічної підтримки, в школах застосовуються обмеження, які дозволяють учням застосовувати тільки чітко визначені види пристроїв, спеціально дозволених для використання в школі. Насамперед, вони мають відповідати мінімальним специфікаціям функціональності, а саме забезпечувати камеру, доступ до інтернет-браузеру та деякі засоби для створення нотаток [75].

Ці обмеження допомагають підтримувати високий рівень контролю, забезпечують наявність в учнів подібних пристроїв, зменшують обсяг необхідного навчання викладацького складу. У викладачів є можливість планувати заняття та викладати новий матеріал з ширшим колом ресурсів (включаючи додатки, Інтернет-ресурси тощо).

Використання новітніх технологій має такі позитивні риси:

- 1) гнучка організація навчального процесу з точки зору місця, часу, тривалості, маршруту та змісту;
- 2) підвищення мотивації до навчання за допомогою нових сценаріїв навчання та інтенсивних навчальних посібників;
- 3) реалістичне середовище практики;

- 4) багатоканальна обробка складних навчальних об'єктів (моделювання, візуалізація, анімація);
- 5) надання великих додаткових ресурсів знань та можливості командно-орієнтованого навчання.

Під час впровадження стратегії BYOD школам або органам управління освітою необхідно враховувати той факт, що не всі сім'ї можуть забезпечити дитину гаджетом й на цей випадок має бути альтернатива. Органи управління освітою мають надавати навчальним закладам необхідні пристрої для проведення повноцінного уроку [74].

Для покоління Z смартфони стали інтуїтивно зрозумілими та найбільш уживаними «інструментами». Вони дають змогу навчатися так, як їм комфортно. Учні можуть швидко отримати відповіді на питання та отримати корисну для себе інформацію. У ситуації, коли школяр не може подолати психологічний бар'єр та соромиться задати питання при відкритому класі, він може скористуватись своїм гаджетом та отримати відповідь, якої потребує. Використання аудіо та відео додатків суттєво оживлює навчання.

Сучасні технології дають можливість прослухати вимову реальних носіїв німецької мови, подивитися новини з Німеччини або почути музику відомих німецьких композиторів. Вони навіть можуть зв'язати школярів з іншими школярами з усього світу та розширити їхній навчальний світ. Включення інноваційних технологій в навчальний процес сприяє активній участі школярів у навчальному процесі. Вони допомагають зацікавити учнів в новому матеріалі й, таким чином, можуть гарантувати краще запам'ятовування інформації [75].

Стратегія BYOD дозволяє соціальне навчання. Технології дозволяють учням працювати в групах над проектами, обмінюватися інформацією та відкриттями [65].

Для формування іншомовної комунікативної компетенції на заняттях з німецької мови у навчальному закладі вчителі використовують різні види вправ та завдань. Терміни «вправа» та «завдання» часто вважають

синонімічними та взаємозамінними. Слід зазначити, що в німецькій методиці навчання іноземних мов ці поняття суттєво відрізняються один від одного. Завданням називають такий лінгвістичний вид діяльності, який направлений більше на використання в реальному житті. Метою завдань є розвиток в учнів комунікативної компетенції. Комунікативні завдання мають дидактичний характер, вони вимагають від школярів вміння висловлювати свою думку, приймати участь у діалозі та розуміти опонента [30, с. 29].

Вправа на відміну від завдання тренує чітко визначені навички. Її метою є автоматизувати знання з певної теми. Вправи тісно пов'язані з завданням, тому що вони дозволяють використовувати набуті знання в процесі виконання комунікативних завдань [69, с. 12].

Вправи для вивчення німецької мови стали інтерактивними. Все більша кількість шкіл впроваджує використання інтерактивних технологій на уроках з німецької мови [51, с. 5]. В останні часи стало широко використовуватися поняття «інтерактивна вправа». Інтерактивна вправа – метод навчання направлений на тренування практичних навичок. Введення інтерактивних вправ дозволяє вчителю планомірно та організовано працювати з учнями над навчальним матеріалом. Основною відмінністю інтерактивних вправ від звичайних є те, що вони спрямовані не лише на поглиблення знань з вже вивченого матеріалу, а й на вивчення нового. Інтерактивні вправи з будь-якого предмета можна виконувати за допомогою смартфона або комп'ютера. Такий вид вправ допомагає зацікавити учнів та підвищити їх мотивацію до вивчення німецької мови. Інтерактивні вправи допомагають учням цілеспрямовано поглиблювати свої знання з певної теми та заповнювати прогалини в знаннях. Зазвичай інтерактивна вправа дає можливість учням вибирати необхідний рівень за своїми знаннями та отримувати швидкий зворотній зв'язок стосовно результату [37, с. 683].

Задля ефективного застосування інтерактивних вправ маємо звертати увагу на:

- 1) мету навчальної діяльності;

- 2) теоретичну підготовку до виконання вправ;
- 3) послідовність виконання;
- 4) достатню кількість вправ;
- 5) перевірку рівня оволодіння навичками та уміннями за допомогою практичних завдань;
- 6) контроль за виконанням вправ і розвиток уміння здійснювати самоконтроль.

Згідно з підручниками С.І. Сотнікової, учні 10-11 класів протягом року вивчають наступні теми: «Familie und Freunde», «Schulleben», «Jugend», «Ernährung», «Natur und Umwelt», «Kunst», «Deutschsprachige Länder», «Die Ukraine», «Wissenschaft und Fortschritt».

Розглянемо види вправ спрямованих на формування іншомовної комунікативної компетенції в учнів 11-го класу за темою «Natur und Umwelt» з використанням інтерактивних технологій.

Вправа 1.

Мета – актуалізувати раніше набуті знання з німецької мови за даною темою; ознайомити учнів з новими лексичними одиницями.

Завдання: Ordnet die Wörter in drei Kategorien je nach Artikel.

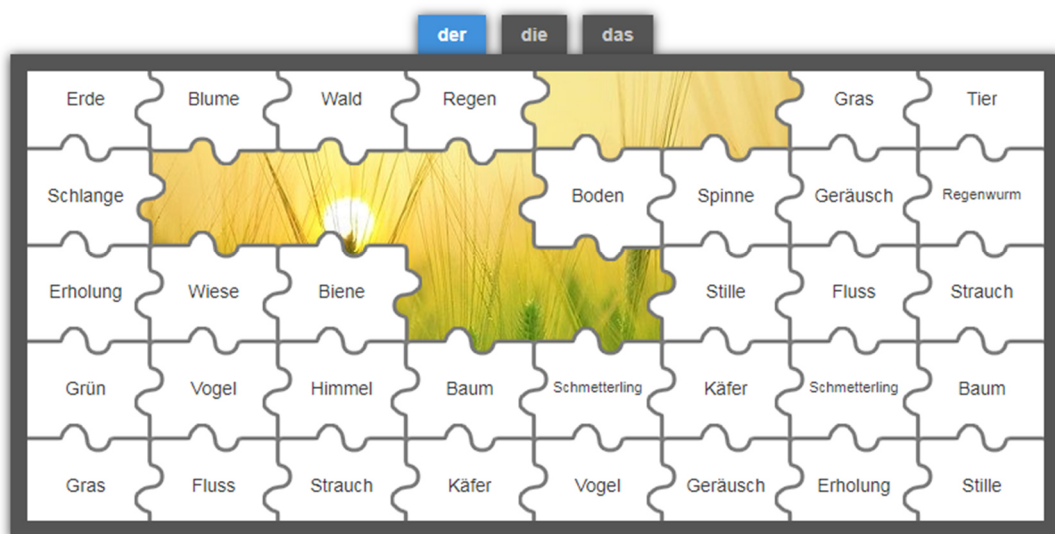

Рис. 2.2.1. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

Такий вид вправи допомагає ознайомити учнів з новими лексичними одиницями та запам'ятати артиклі, які до них відносяться.

Вправа 2.

Мета – закріпити нові лексичні одиниці.

Завдання: Schreibt die Übersetzung.

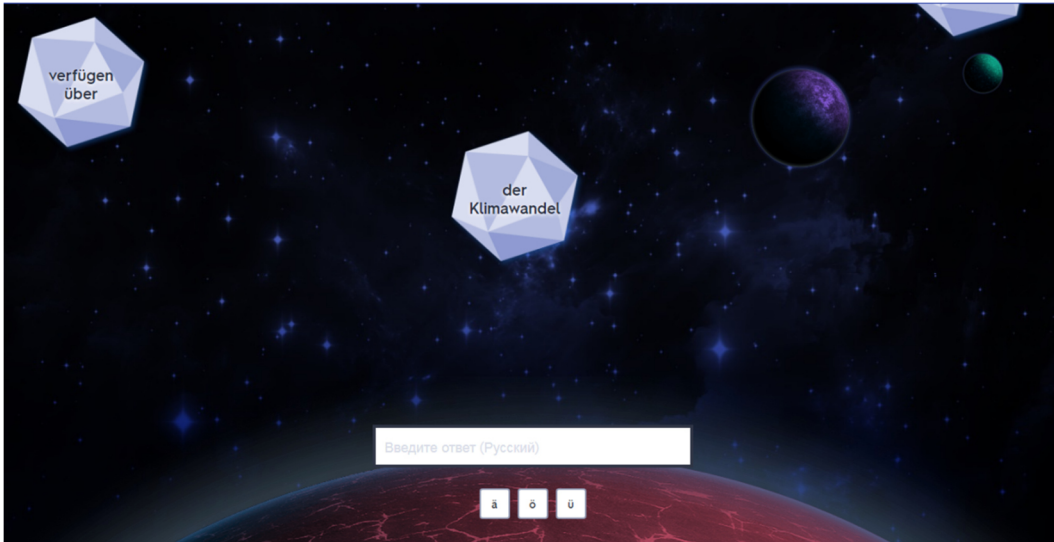

Рис. 2.2.2. Приклад вправи в онлайн інструменті «Quizlet»

Дана вправа вводить в навчальний процес елемент гри, вона допомагає проводити перевірку остаточних знань лексичних одиниць з певної теми.

Вправа 3.

Мета – узагальнити, систематизувати лексико-граматичний матеріал.

Завдання: Wählt richtige Wörter.

0:02 ◀ 1 of 4 ▶

- gehen
- wir
- wäre
- liegen.
- könnten
- es

Wenn heiter

,

an den Strand

und in der Sonne

Submit Answers ⌂

Рис. 2.2.3. Приклад вправи в онлайн інструменті «Wordwall»

Вправа направлена на засвоєння певної граматичної моделі задля свідомого конструювання висловлювань.

Вправа 4.

Мета – закріплення вивчених трьох форм дієслова, практичне застосування отриманих знань.

Завдання: Füllt die Tabelle aus.

0:19

	I	II	III
	befehlen	fing	hat geboten
	bieten	bot	hat befohlen
	fangen		

Word Bank: befahl, empfehlen, empfahl, hat gefangen, befehlen, bieten, fangen, fing, bot, hat geboten, hat befohlen.

Рис. 2.2.4. Приклад вправи в онлайн інструменті «Wordwall»

Вважаємо, що цю вправу доцільно використовувати на етапі формування граматичних навичок.

Вправа 5.

Мета – розвиток комунікативних навичок, практичне застосування отриманих знань, розвиток творчих та індивідуальних здібностей учнів.

Завдання: Erzählt von dem Wetter in eurer Region.

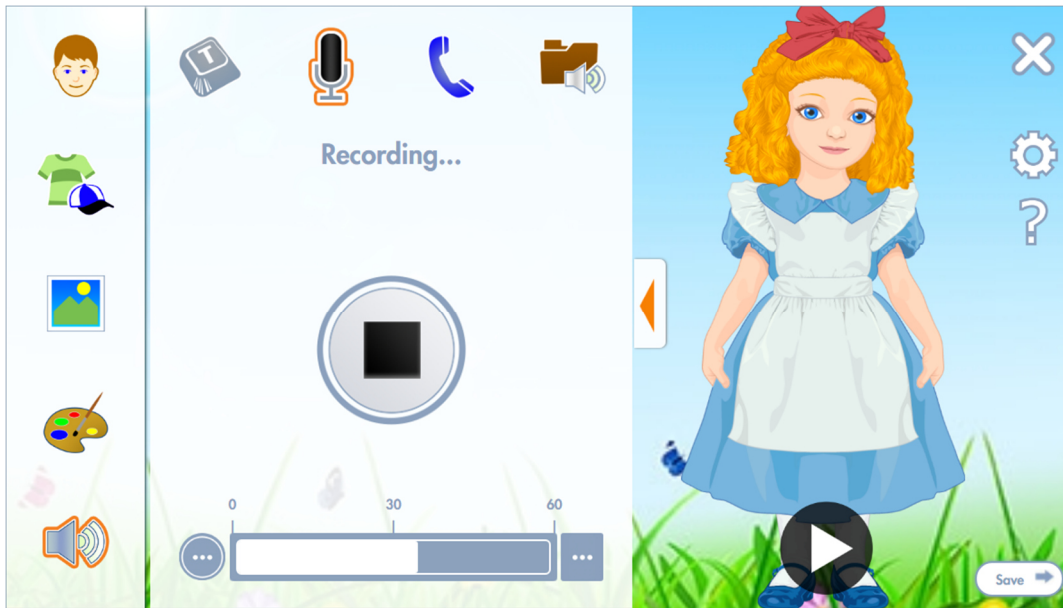

Рис. 2.2.5. Приклад вправи в онлайн інструменті «Voki»

Такий вид вправ дозволяє школярам створювати короткі повідомлення про певні події та явища, висловлювати свої думки щодо теми.

Вправа 6.

Мета – формування вміння ставити запитання, обґрунтування своїх думок.

Завдання: Macht ein Interview mit einem berühmten Zoologen. Nehmt eure Arbeit auf ein Diktiergerät auf.

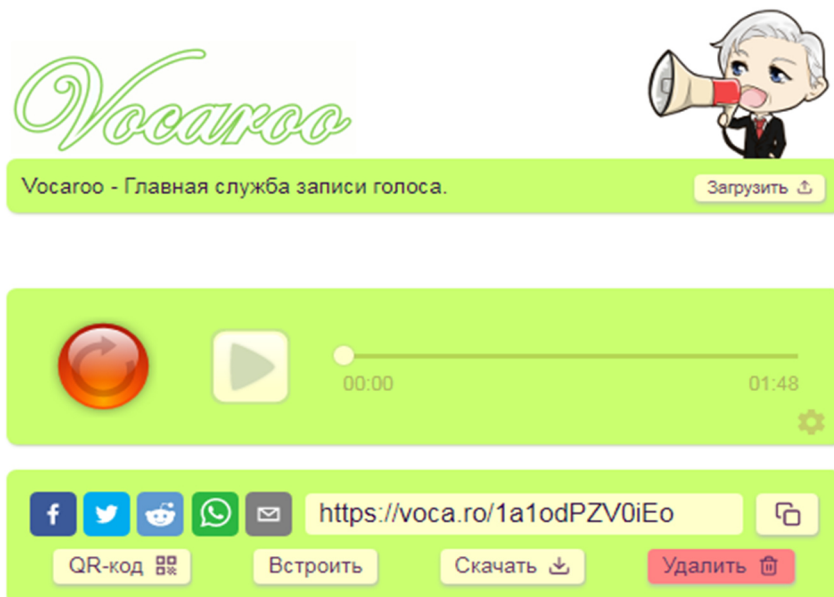

Рис. 2.2.6. Приклад вправи в онлайн інструменті «Vocaroo»

Ефективна організація тренування іншомовного говоріння може бути досягнена за умови врахування індивідуально психологічних особливостей школярів. Вчителю необхідно звертати увагу на інтереси, здібності, емоційну складову й світогляд учнів. Крім того, важливим є врахування рівня умінь та навичок кожної дитини [14].

Вправа 7.

Мета – тренувати навички аудіювання, передавати короткий зміст прослуханої інформації.

Завдання: Schaut und schreibt fünf schädliche Ursachen, nach eurer Meinung, die zu negativen Veränderungen in unserer Umwelt führen.

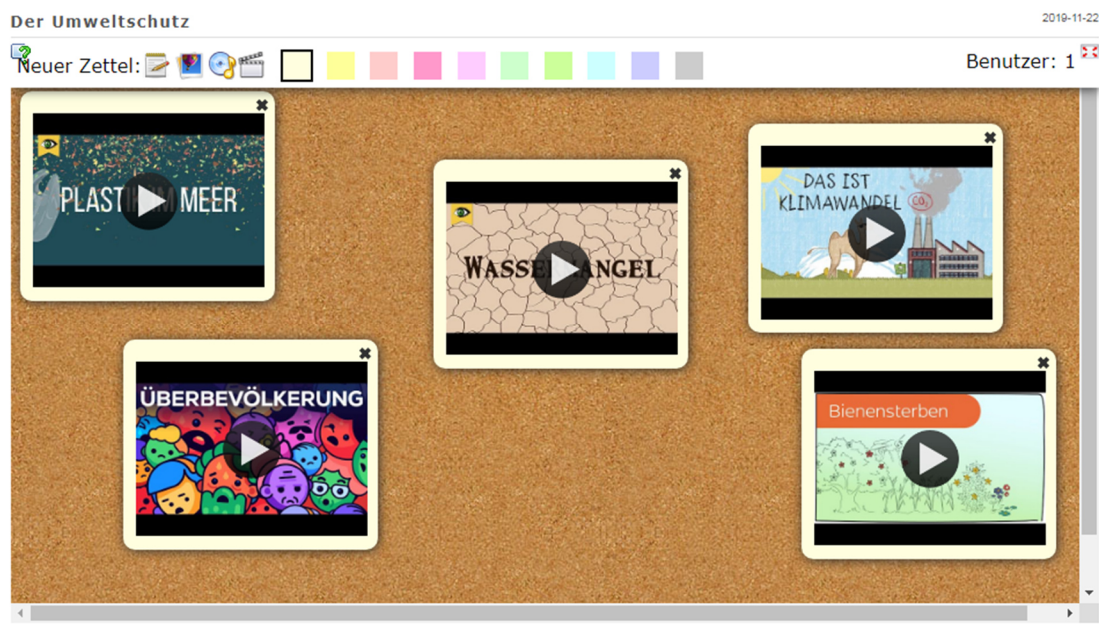

Рис. 2.2.7. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

Завдяки цій вправі школярі покращують свої навички сприймання німецької мови на слух, формулюють свої власні думки щодо прослуханого.

Вправа 8.

Мета – тренування навичок екстенсивного аудіювання, виділення основного змісту прослуханого.

Завдання: Schaut euch das folgende Erklärvideo an. Teilt das Wortmaterial in drei Gruppen.

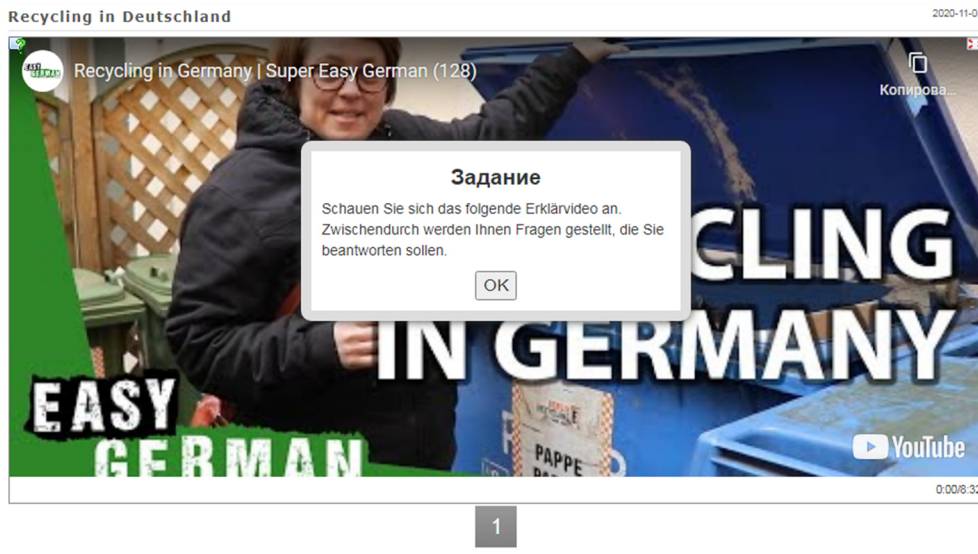

Рис. 2.2.8. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

Рис. 2.2.9. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

Екстенсивне аудіювання не передбачає розуміння всього матеріалу детально. Школярам зазвичай необхідно сформулювати основну думку. Екстенсивне аудіювання – це вибіркоче або ознайомлювальне аудіювання. Під час вибіркового аудіювання необхідно почути лише певну частку матеріалу. Ознайомлювальне аудіювання передбачає розуміння загальної

інформації аудіо. Такі вправи допомагають школярам відділяти необхідну інформацію від другорядної [47].

Вправа 9.

Мета – формування та вдосконалення граматичних та лексичних навичок письма.

Завдання: Was wisst ihr über die Energieträger?

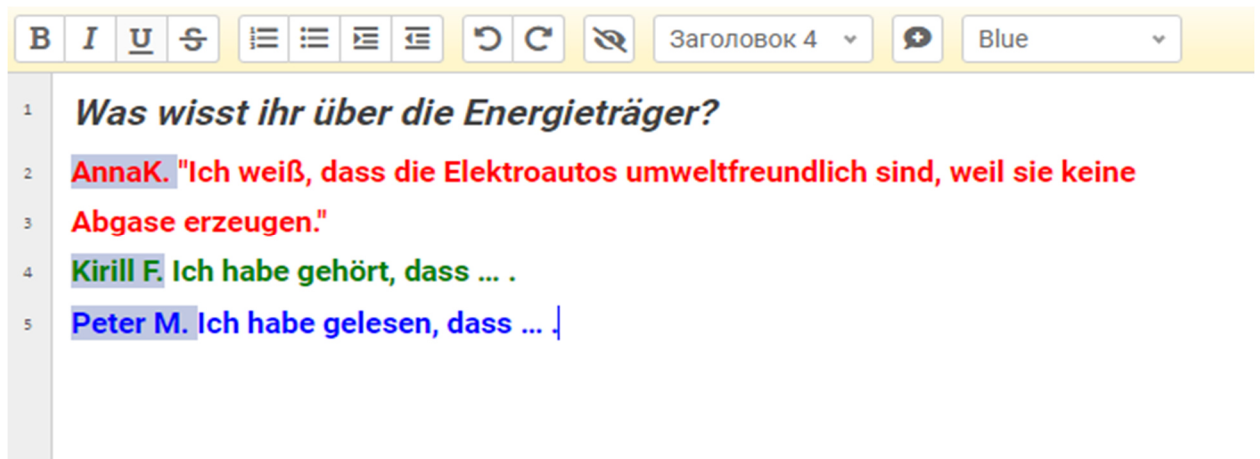

Рис. 2.2.10 Приклад вправи в онлайн інструменті «ZUMPad»

Вважаємо, що така вправа тренує навички написання висловлювань на рівні понадфразової єдності. Удосконалюючи навички письмового мовлення, учнів вчать самоконтролю. Більша частина домашньої роботи є письмовою саме тому, що учні більш відповідально ставляться до письмових завдань, ніж до усних.

Вправа 10.

Мета – формування орфографічних та лексичних навичок письма.

Завдання: Macht einen Dialog.

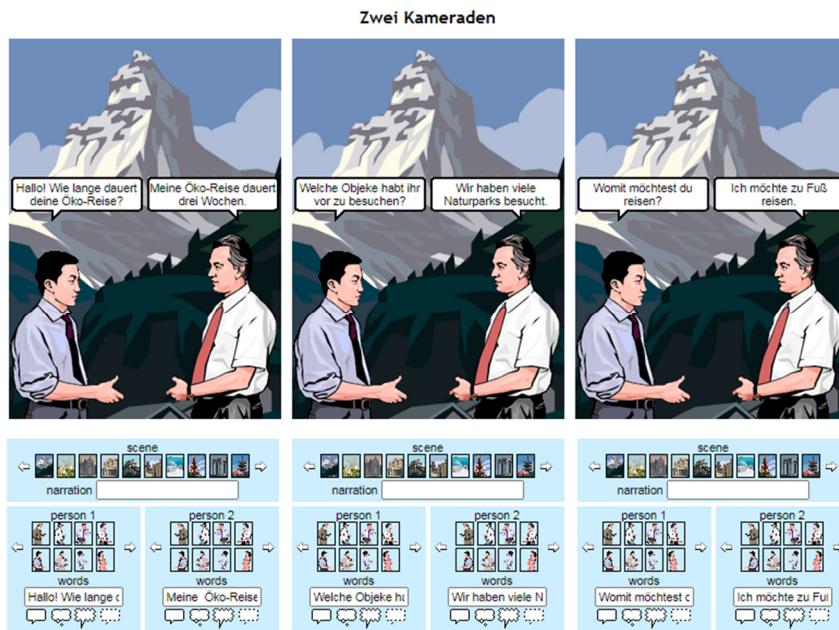

Рис. 2.2.11. Приклад вправи в онлайн інструменті «Witty Comics»

Школярі повинні мати навички ініціювання та підтримання діалогу за допомогою мовленнєвих кліше. Такий вид вправ дозволяє тренувати лексичний запас та граматичні навички.

Вправа 11.

Мета – формування навичок встановлення смислового зв'язку на рівні словосполучень та речень.

Завдання: Ergänzt Lücken im Text.

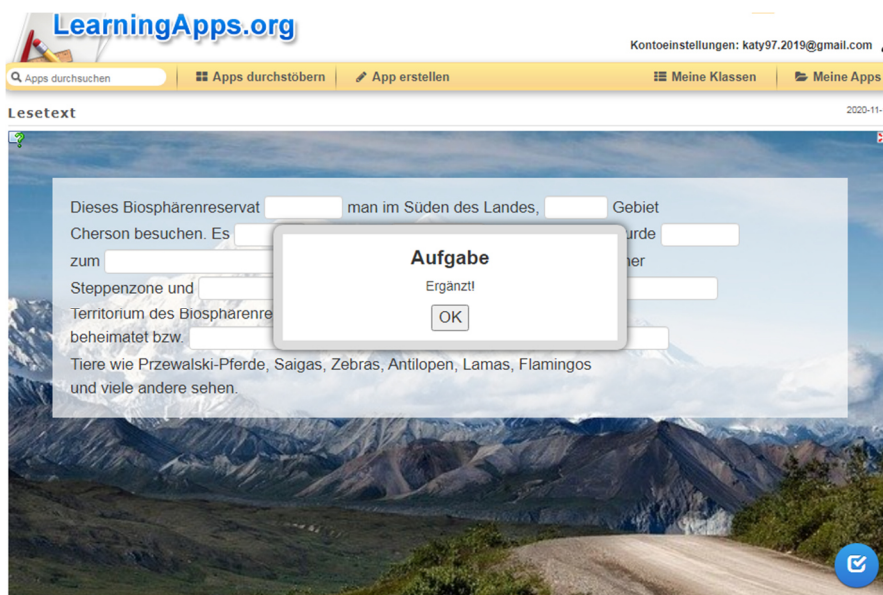

Рис. 2.2.12. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

Вправа із заповненням пропусків передбачає виклад у контекстуальному вигляді. Зазвичай варіант для відповідей викладається способом множинного вибору. Це прискорює виконання учнями завдання. Недоліком такого варіанту вправи є те, що існує велика ймовірність припустити помилку під час вибору правильної відповіді через відволікаючі відповіді. Існує такий же вид вправи, але без варіантів відповідей. Учні повинні записувати самостійно пропущені лексичні одиниці згідно контексту та сполучуваності слів.

Вправа 12.

Мета – перевірити навички розуміння змісту тексту.

Завдання: Lest den Text aus der Presse. Wählt bei jeder Aufgabe die richtige Lösung a, b oder c.

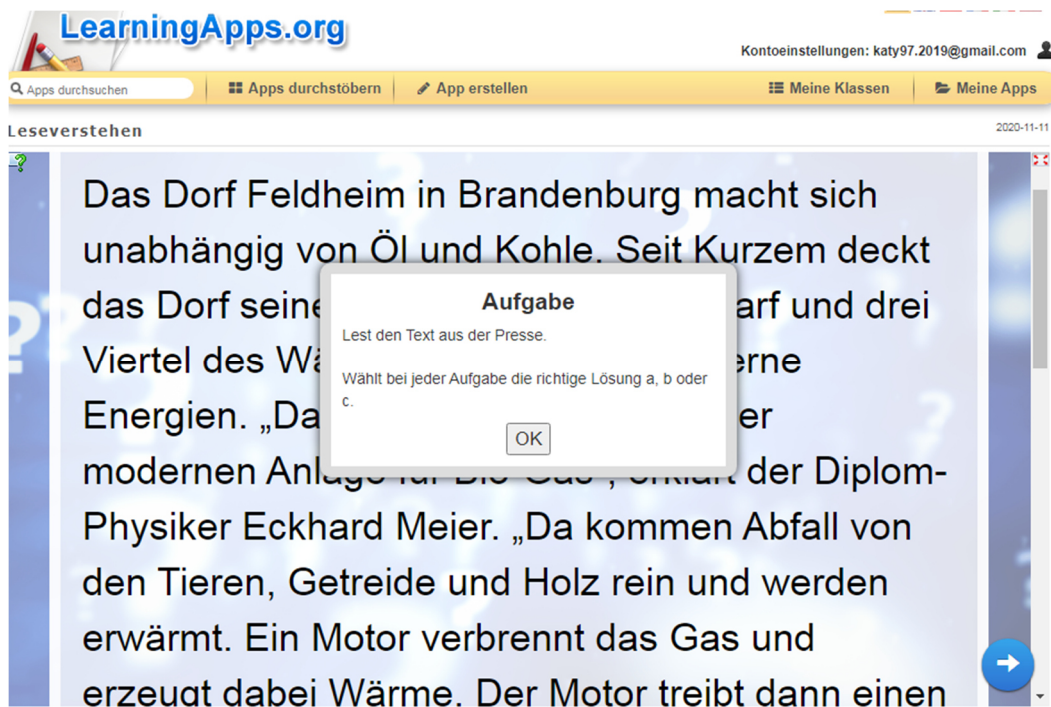

Рис. 2.2.13. Приклад вправи в онлайн інструменті «Learning Apps»

Тренування вмінь іншомовного читання формує у школярів інтелектуальні, мовленнєві та пізнавальні здібності, допомагає розрізняти ті мовні поняття, які існують в рідній та німецькій мовах.

2.3. Експериментальна перевірка інтерактивних вправ для формування іншомовної комунікативної компетенції

Попередні підрозділи роботи були присвячені аналізу мовних та мовленнєвих навичок, які є компонентами іншомовної комунікативної компетенції учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів. Іншомовна комунікативна компетенція будується на лексичному запасі, граматичних навичках, навичках письма, читання, говоріння та аудіювання. Нами було проаналізовано ряд інструментів Web 2.0, які істотно підвищують продуктивність та рівень мовної та мовленнєвої підготовки учнів. Тому цей розділ демонструє експеримент з використання інтерактивних вправ, які спрямовані на тренування мовних та мовленнєвих навичок.

Ми проводили дослідження на базі Маріупольського міського ліцею з метою вдосконалення рівня знань учнів з німецької мови в період з 2.11.2020 р. по 20.11.2020 р. В дослідженні приймали участь учні одинадцятого класу.

Дослідження складалося з трьох етапів. *Перший етап* складався з теоретичної підготовки експериментального навчання. Ми займалися підготовкою навчальних матеріалів з певних тем, встановлювали мету та визначали задачі експериментальної роботи. *Другий етап* – практичний, передбачав проведення загальної перевірки знань учнів з німецької мови до проведення дослідження та власне використання розроблених вправ. Цей етап включав введення інтерактивних вправ, розроблених за допомогою технологій Web 2.0, в хід уроку та проведення підсумкового контролю знань учнів. На *третьому етапі* нами аналізувалася результативність проведеного дослідження та формулювалися висновки.

Таблиця 2.3.1.

Структура проведеного дослідження

Етапи дослідження	Дата	Кількість годин	Задачі етапу
I етап – теоретичний	02.11.20 –	2 години	Підготовка матеріалу,

	06.11.20		визначення мети та задач дослідження
II етап – практичний	07.11.20 – 17.11.20	8 годин	Проведення передекспериментального контролю знань учнів, використання інтерактивних вправ в навчальному процесі
III етап – аналітичний	18.11.20 – 20.11.20	4 години	Проведення післяекспериментального контролю знань, аналіз результатів дослідження

Аналіз проведеної роботи дає можливість стверджувати, що використання інтерактивних технологій Web 2.0 значно впливає на мотиваційну сферу учнів та атмосферу заняття. За допомогою інтерактивності тренування навичок, важливих для формування іншомовної комунікативної компетенції, стало більш швидким та результативним.

Метою нашого дослідження було створити сприятливі умови для формування іншомовної комунікативної компетенції в учнів старших класів за рахунок використання інтерактивних технологій.

Дослідження вимагало виконання наступних задач:

- 1) вибрати необхідний ряд інструментів Web 2.0 для формування іншомовної комунікативної компетенції;
- 2) підвищити рівень мовних та мовленнєвих навичок та вмінь у старшокласників за допомогою інтерактивних вправ;
- 3) мотивувати учнів поглиблювати свої знання з німецької мови та займатися самоосвітою;
- 4) провести наукове дослідження з використанням власних інтерактивних завдань;

- 5) проаналізувати та порівняти рівень знань старшокласників до та після проведеного дослідження;
- 6) підвести підсумки результатів наукового експерименту.

До початку дослідження ми провели контроль знань, метою якого було перевірити навички читання, письма, говоріння та аудіювання. Завдання були розроблені з урахуванням матеріалу, який школярі проходили на уроках раніше. Контрольний лист включав завдання для перевірки всіх видів мовленнєвої діяльності. Перший день був присвячений перевірці навичок письма та читання.

Для перевірки навичок читання були проведені наступні вправи.

Вправа 1.

Мета – перевірити навички читання, розуміння головного змісту тексту та його лексичного складу.

Завдання: Lest den Text. Was ist richtig, was ist falsch? Kreuzt an.

Können Sie ohne Fernseher leben?

Nur 16 % der Deutschen beantworten diese Frage mit «ja», 26 % sagen «ja, vielleicht» und für 58 % ist das Fernsehen eine wichtige Freizeitbeschäftigung. Viele Menschen können ohne Quizshows, Kochshows, Telenovelas oder Krimis nicht leben. Dreieinhalb Stunden täglich sehen die Deutschen fern. Aber auf fast allen Sendern läuft das Gleiche: Shows, Serien und Werbung. Viele Zuschauer finden das Fernsehangebot inzwischen langweilig und mögen keine Werbung. Fernsehen macht keinen Spaß mehr! Doch die Zuschauer schalten den Fernseher nicht aus. Sie essen, telefonieren, lesen, sitzen am Computer, führen Gespräche – und der Fernseher läuft weiter. Natürlich ist im Fernsehen nicht alles schlecht oder langweilig. Besonders beliebt sind in Deutschland die Nachrichten. 48 % der Deutschen nutzen das Fernsehen für aktuelle Informationen. An der Spitze der Beliebtheitsskala stehen die Sportsendungen, vor allem bei Olympischen Spielen oder Fußballweltmeisterschaften.

		R	F
--	--	----------	----------

1.	58 % der Deutschen können ohne Fernseher nicht leben.		
2.	Das Fernsehangebot ist sehr unterschiedlich.		
3.	Alle Sendungen im Fernsehen sind schlecht.		
4.	Werbung im Fernsehen ist sehr beliebt.		
5.	48 % der Deutschen sehen Nachrichten.		

Вправа 2.

Мета – перевірити навички розуміння головного змісту та лексичного складу, вміння підбирати лексичні одиниці згідно контексту.

Завдання: Lest den Dialog und ergänzt die Verben.

Ein Reparaturauftrag.

Susanne Müller: Ja, guten Tag, Susanne Müller. Kann ich bitte Frau Klein _____?

Mitarbeiter: Einen Moment, bitte. Ich _____ Sie.

Frau Klein: Klein.

Susanne Müller: Ja, guten Tag, Susanne Müller. Ich _____ ein Problem. Ich habe am Donnerstag einen Fernseher gekauft und der Fernseher _____ jetzt nicht mehr. Ich möchte gern einen Termin für die Reparatur _____.

Frau Klein: Das _____ ich nicht! Der neue Fernseher ist kaputt?

Susanne Müller: Ja, er _____ nicht. Ich möchte jetzt gerne eine schnelle Reparatur. Kann der Monteur heute noch _____?

Frau Klein: Heute? Nein, das _____ leider nicht möglich. Morgen vielleicht. Ja, morgen um 15.00 Uhr.

Susanne Müller: Um 15.00 Uhr muss ich noch _____. es um 18.00 Uhr?

Frau Klein: Ja, 18.00 Uhr ist auch möglich.

Susanne Müller: Gut, dann _____ ich den Monteur morgen um 18.00 Uhr. Auf Wiederhören.

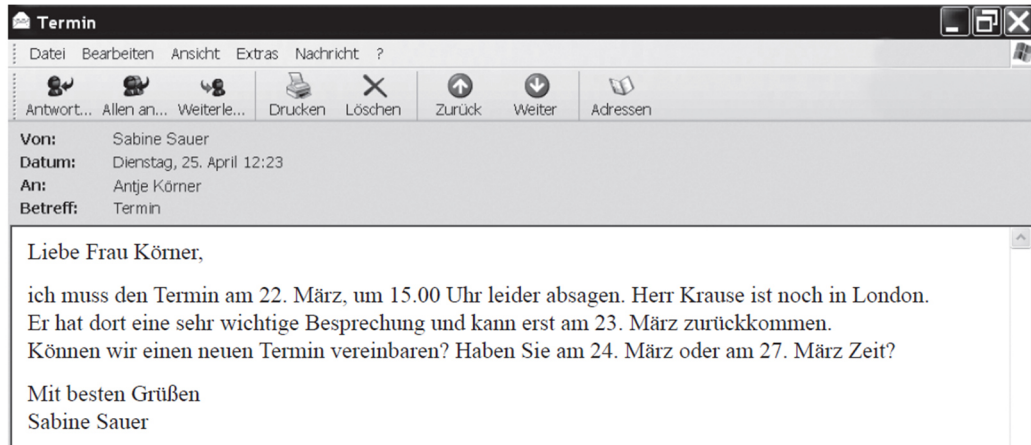
Schlüsselwörter: vereinbaren, erwarten, glauben, funktionieren, kommen, sein, gehen (2 x), sprechen, verbinden, haben, arbeiten.

Zadля перевірки навичок письма були підготовані наступні вправи.

Вправа 1.

Мета – перевірка вмінь написання мейлу згідно комунікативної мети.

Завдання: Lest die E-Mail an Frau Körner. Schreibt selbst die Antwort an Frau Sauer.

Наступний урок був присвячений перевірці навичок аудіювання та говоріння.

Навички аудіювання були перевірені такими вправами.

Вправа 1.

Мета – перевірка вмінь сприйняття німецької мови на слух, розвиток навичок вибіркового аудіювання тексту.

Завдання: Wann ...? Hört und notiert die genaue Uhrzeit.

1. Wann fängt das Konzert an? Es fängt _____ Uhr an.

2. Wie spät ist es? Es ist _____ Uhr.

3. Wann landet das Flugzeug? Es landet _____ Uhr.

4. Wann öffnet das Museum? Das Museum öffnet um _____ Uhr.

5. Wann beginnt der Unterricht? Der Unterricht beginnt _____ Uhr.

6. Wann fährt dein Bus? Mein Bus fährt _____ Uhr.

7. Wann können wir uns treffen? Morgen früh _____ Uhr.

8. Wann kommt der Zug aus Berlin an? Der Zug aus Berlin kommt _____ Uhr in Leipzig an.

Вправа 2.

Мета – тренувати навички сприйняття німецької мови, розуміння основного змісту прослуханого аудіотексту.

Завдання: Die Tagesabläufe von Elli und Marcus. Hören Sie. Was ist richtig, was falsch? Kreuzen Sie an.

Elli		R	F
1.	Sie studiert Germanistik.		
2.	Sie steht 9.30 Uhr auf.		
3.	Tagsüber studiert sie.		
4.	Abends arbeitet Elli in einem Restaurant.		
5.	Sie braucht das Geld für ihre Eltern.		
6.	Elli mag keine Hamburger.		

Marcus		R	F
1.	Marcus steht um 8.00 Uhr auf.		
2.	Mittags isst er alleine in der Kantine.		
3.	Er arbeitet bis 17.00 Uhr.		
4.	Nach der Arbeit spielt er manchmal Tennis.		
5.	Er kann sehr gut kochen.		
6.	In der Regel isst er 19.00 Uhr Abendbrot und sieht fern.		

Задля перевірки навичок говоріння було запропоновано зробити наступні вправи.

Вправа 1.

Мета – тренувати навички діалогічного мовлення.

Завдання: Was musst du morgen machen? Frag deine/ deinen Nachbarin/Nachbarn und erzähl.

Вправа 2.

Мета – вміти формулювати власну думку, вживати вивчені лексичні одиниці.

Завдання: Könnt Ihr ohne Fernsehen leben? Berichtet, wie lange und was ihr fernseht.

**Рівень сформованості навичок читання, письма, аудіювання та
говоріння в учнів до проведення дослідження**

	Отримані результати				Середній Бал
	Читання	Письмо	Аудіювання	Говоріння	
Учень 1	7	6	6	6	6,25
Учень 2	10	9	10	9	9,5
Учень 3	8	8	9	8	8,25
Учень 4	9	7	8	8	8
Учень 5	10	10	10	9	9,75
Учень 6	11	11	11	10	10,75
Учень 7	8	10	8	9	8,75
Учень 8	9	8	9	9	8,75
Учень 9	6	5	5	5	5,25
Учень 10	10	9	11	10	10
Середній бал	8,8	8,3	8,7	8,3	8,5
Максимальний бал	11	11	11	10	10,75

Проаналізувавши результати контролю знань до проведення дослідження, можна зробити висновок, що є необхідність приділення уваги формуванню навичок письма та говоріння. Згідно даної таблиці учні мають нижчі показники в цих видах діяльності в порівнянні з читанням та аудіюванням. Причинами таких результатів можуть бути: недостатнє приділення часу для формування цих навичок, недостатня кількість лексичного запасу в учнів для формулювання власних думок. Під час проведення контролю знань було виявлено, що більшу кількість часу на занятті приділяється читанню та прослуховуванню аудіотекстів. Завдання з написання письмової роботи, а саме творів виконуються учнями рідше. Ми можемо зазначити, що велика кількість учнів стикається з труднощами під

комунікації в реальному часі. Багато з них не вміють правильно будувати речення без візуальних підказок.

Протягом дослідження ми використовували інтерактивні вправи з метою підвищення рівня навичок читання, письма, аудіювання та говоріння в учнів одинадцятого класу. Вправи формувались та створювались за прикладом тих, які ми аналізували у підрозділі 2.2. Завдання були направлені на врахування всіх помилок, які допустили учні в першій контрольній роботі.

Для тренування нових лексичних одиниць широко використовувались інтерактивні сервіси Web 2.0, що поліпшувало процес запам'ятовування та мотивувало учнів до навчальної діяльності. Для вивчення нової лексики ми застосовували сервіси «Quizlet», «Wordwall» та «Learning apps». Використання «Quizlet» допомагало старшокласникам за короткий проміжок часу вивчити необхідні лексичні одиниці за новою темою. «Wordwall» та «Learning apps» дозволяли виконувати інтерактивні вправи для закріплення вивченого матеріалу.

Задля формування навичок читання були використані такі сервіси як «Kahoot!» та «Wordwall». «Kahoot» дозволяв створювати навчальні вікторини за прочитаними текстами з метою перевірки рівня розуміння змісту учнями.

Для формування навичок письма ми вважали доцільним використовувати такі сервіси як «Zumpad» та «Witty Comics». «Zumpad» дозволяв учням готувати спільні проекти за темою уроку. Учні розбивалися на групи тренували не тільки навички письма, а й вчилися працювати в команді. Під час виконання спільної задачі учні вчилися також редагувати текст один одного та виправляти помилки товаришів.

«Witty Comics» був направлений на самостійну роботу школярів. Написання діалогів стало для старшокласників більш цікавим, вони таким чином могли відпрацювати навички написання діалогів, використовуючи нові лексичні одиниці.

Для формування навичок говоріння та аудіювання на уроках використовувались сервіси «Voki» та «Vocaroo». Учні мали змогу фонетично

коректно записувати аудіо на задані теми. Цей вид завдань допомагає тренувати вимову, граматично правильно будувати речення, зрозуміло та доступно формулювати свої думки. Також ці сервіси допомагали тренувати навички аудіювання. Учні ділилися один з одним своїми роботами, мали прослухати запис, який створив їх товариш, а потім переказати зміст почутого. Вчитель також ставив запитання за прослуханим текстом. Таким чином вправа допомагає розуміти зміст почутого та вловити основні моменти або тренувати навички вибіркового аудіювання.

Після закінчення дослідження нами було проведено контроль знань з метою порівняння результатів до та після виконаної роботи.

Таблиця 2.3.3.

Рівень сформованості навичок читання, письма, аудіювання та говоріння в учнів після проведення дослідження

	Отримані результати				Середній Бал
	Читання	Письмо	Аудіювання	Говоріння	
Учень 1	8	7	6	6	6,75
Учень 2	10	10	10	10	10
Учень 3	9	9	9	8	8,75
Учень 4	10	8	8	9	8,75
Учень 5	11	10	11	9	10,25
Учень 6	11	11	11	11	11
Учень 7	8	10	9	9	9
Учень 8	10	8	10	9	9,25
Учень 9	7	6	5	6	6
Учень 10	10	10	11	10	10,25
Середній бал	9,4	8,9	9	8,7	9
Максимальний бал	11	11	11	11	11

При проведенні аналізу результатів виконання контрольної роботи учнями одинадцятого класу перед дослідженням та після його закінчення

нами було зроблено певні висновки. Рівень навичок читання, письма, аудіювання та говоріння підвищився. На початку експерименту середнім балом класу був 8,5, після введення інтерактивних вправ в хід уроку показник змінився до 9 балів. Різкої зміни оцінок не було виявлено, але багато учнів покращили свої середні бали. Дослідження показало, що найефективнішими були вправи на тренування навичок читання та письма. Середні бали підвищились приблизно на 0,6.

Загальні результати дослідження під час практики з метою формування іншомовної комунікативної компетенції підтверджуємо діаграмою.

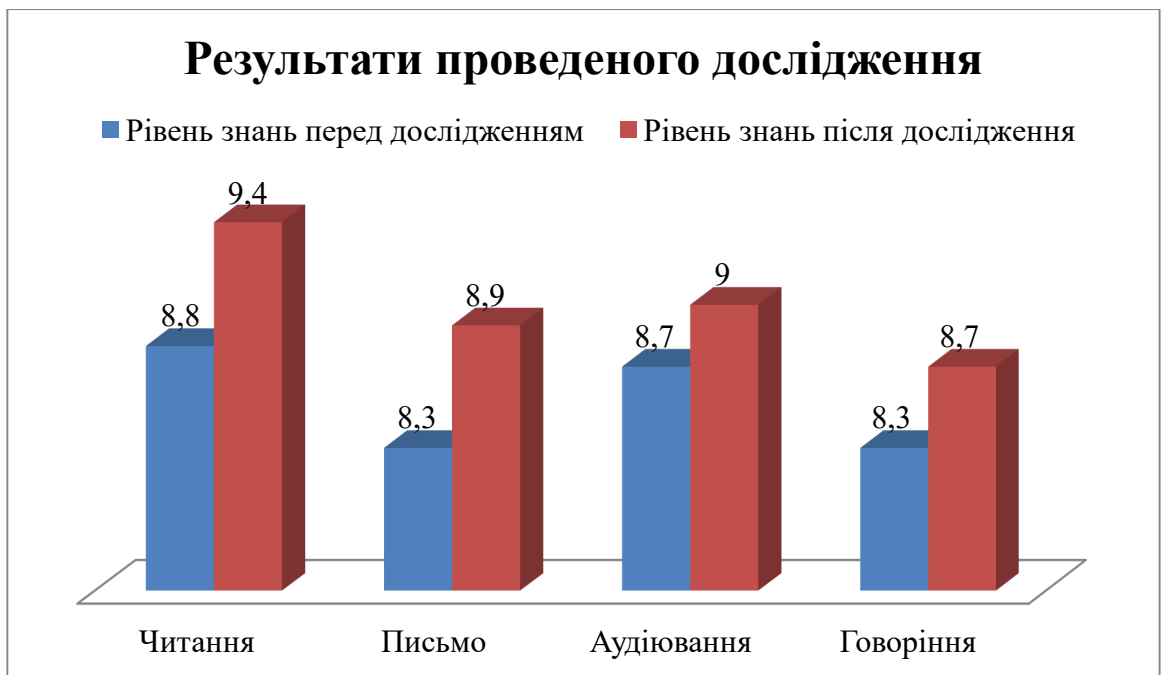

Рис. 2.3. Графік результатів проведеного дослідження

Після проведеного нами експерименту можемо стверджувати, що інтерактивні технології Web 2.0 позитивно впливають на формування іншомовної комунікативної компетенції в учнів старшої школи. Регулярне впровадження таких вправ дозволяє підвищити мотивацію учнів до вивчення німецької мови, підвищити інтерес та займатися самоосвітою. Інтерактивні технології Web 2.0 дозволяють за короткий проміжок часу покращувати результати навчання.

Слід зазначити, що урок не може бути складений тільки з інтерактивних вправ. Інтерактивні вправи – допоміжний інструмент у формуванні навичок за певною темою. Аналіз інтерактивних сервісів доводить, що деякі сервіси можуть бути використані не тільки під час вивчення іноземних мов, а й на уроках з інших предметів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі ми ставили перед собою такі задачі: проаналізувати сучасні інструменти Web 2.0, які спрямовані на тренування мовленнєвих навичок, вибрати ефективні інструменти для формування іншомовної комунікативної компетенції учнями старшої школи, дослідити вплив використання інструментів Web 2.0 для формування іншомовної комунікативної компетенції.

Нами було проаналізовано десять інструментів Web 2.0, які направлені на тренування навичок читання, письма, аудіювання та говоріння в учнів старших класів. Було виявлено, що більша частина інструментів є безкоштовною. Деякі інструменти, наприклад такі як «Wordwall» або «Memrise» мають ліцензійний варіант, але розробники пропонують неповну альтернативну безкоштовну версію. 90% проаналізованих інструментів потребують підключення до мережі Інтернет. 60% відсотків з них дозволяють користувачу створювати власні інтерактивні вправи або редагувати та додавати вправи інших користувачів. Доцільними на заняттях з німецької мови є такі сервіси як «Kahoot», «Quizlet», «Voci» та ін. Їх позитивною рисою є можливість створення навчальних класів. Для учнів покоління Z дуже важливо бачити одразу результат своєї виконаної роботи. Сервіси «Learning Apps», «Wordwall», «Quizlet», «Kahoot» та «Memrise» дозволяють простежувати статистику та відразу дізнаватись свої бали за виконане завдання.

Для ефективного застосування інтерактивних вправ необхідно мати:

- 1) чітко визначену мету;

- 2) теоретичну підготовку;
- 3) достатню кількість навчальних завдань;
- 4) постійний контроль за виконанням вправ та вміння здійснювати самоконтроль;
- 5) визначену послідовність виконання завдань.

Наше дослідження складалось з трьох етапів: теоретичного, практичного та аналітичного. Перед нами стояли такі задачі:

- 1) відібрати необхідні інструменти Web 2.0;
- 2) покращити рівень іншомовної комунікативної компетенції;
- 3) підвищити рівень мотивації та інтересу до вивчення німецької мови;
- 4) створити власні інтерактивні вправи;
- 5) провести контроль знань до та після проведення дослідження .

На початку дослідження ми провели контрольний зріз задля визначення проблемних моментів з якими стикаються учні під час вивчення німецької мови. Було визначено, що більшість учнів мають проблеми з навичками письма та говоріння. Причинами такого результату може бути недостатня кількість приділеного часу на формування цих навичок, недостатня кількість лексичного запасу в учнів. Наші інтерактивні вправи були направлені на врахування всіх помилок, яких допустились учні в першій контрольній роботі.

Дослідження довело, що за допомогою інструментів 2.0 можна за короткий проміжок часу поглибити знання старшокласників. Інструменти допомогли підвищити мотивацію, прискорити запам'ятовування матеріалу та покращити результати практичного використання німецької мови.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В нашій науковій роботі ми визначили поняття іншомовної комунікативної компетенції, яка є комплексом вмінь, які дозволяють приймати участь у комунікації, сприймати та відтворювати думки, розуміти та аналізувати прочитане. Іншомовна комунікативна компетенція складається з мовної (фонетичної, лексичної, граматичної), мовленнєвої, лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетенцій.

Аналіз досліджень науковців дозволив зробити висновок, що інтерактивні методи навчання доцільно використовувати для формування іншомовної комунікативної компетенції. Інтерактивним методом називають метод, спрямований на групове навчання, тематично визначений, який має певну мету та завдання.

Ефективною моделлю навчання вважається модель змішаного навчання («Blended Learning»). Вона дозволяє поєднувати традиційні методи навчання з інтерактивними технологіями. Нами було визначено, що на сьогоднішній день широкого розвитку набуває використання інструментів Web 2.0 у школах України. Вони включають комплекс сервісів, спрямованих на розвиток мовленнєвих навичок.

Проаналізувавши психологічні особливості учнів старших класів ми можемо стверджувати, що новітні інструменти Web 2.0 посилюють мотивацію до вивчення німецької мови в учнів. Нові методи зацікавлюють учнів, кожен може випробувати свої можливості, тому що різноманітні сервіси дозволяють виконувати завдання згідно зі своїм рівнем знань. Сучасні учні старшої школи являються активними користувачами гаджетів. Відмовитись від їх використання неможливо, тому доречно навчитися впроваджувати гаджети у навчальний процес, показувати дітям, як можна користуватись ними з метою навчання. Діти цього віку охоче ставляться до всього нового. Творчий підхід до уроку сприймається ними позитивно. Застарілі методи не допомагають їм засвоювати матеріал.

В нашій роботі ми відібрали ряд інструментів, за допомогою яких можна тренувати навички читання, письма, аудіювання та говоріння. Був проведений аналіз їхніх основних характеристик. Перевагою інструментів можна назвати їх безкоштовність. Лише деякі сервіси мають ліцензійний варіант, але користувачі можуть також користуватися неповною альтернативною версією. Велика кількість сервісів потребує дозволу до підключення мережі. Позитивною рисою ми визначаємо можливість створення власних інтерактивних вправ. Вчитель може створювати класи та слідкувати за статистикою виконаних завдань. Створення вправ може бути з урахуванням індивідуально психологічних особливостей школярів, їх інтересів та здібностей.

Нами було визначено, що інструменти Web 2.0 допомагають в актуалізуванні набутих раніше знань з певної теми, ознайомленні учнів з новим навчальним матеріалом. Сервіси допомагають вводити в навчальний процес елемент гри та покращувати ефективність викладу матеріалу. За допомогою інтерактивних вправ учні можуть тренувати використання певної граматичної моделі.

Наше дослідження складалось з трьох етапів: теоретичного, практичного та аналітичного. На початку дослідження був проведений контрольний зріз знань школярів з німецької мови. Наступним кроком був підбір доречних інструментів Web 2.0. Ми враховували матеріал, в якому учні допускали більшу кількість помилок. Згідно зроблених висновків нами були розроблені вправи на формування іншомовної комунікативної компетенції. На практичному етапі школярів ознайомили з інструментами Web 2.0 та сприяли активному використанню інтерактивні вправ та сервісів. Після інтенсивного впровадження інтерактивних методів в навчальний процес учні виконали зріз на перевірку остаточних знань.

На аналітичному етапі ми порівняли результати двох зрізів. Підсумовуючи отримані результати робимо висновок, що результати другого зрізу покращились завдяки використанню інструментів Web 2.0. Вони

позитивно впливають на формування у старшокласників іншомовної комунікативної компетенції.

Отже, після проведеного нами дослідження на уроках з німецької мови з учнями старших класів, можемо стверджувати, що використання сучасних цифрових засобів суттєво впливає на вдосконалення іншомовної компетенції. Наше дослідження доводить, що новітні інструменти підвищують рівень знань учнів, покращують їх практичні навички, підвищують мотивацію до вивчення та підтримують зацікавленість до німецької мови. Введення цифрових засобів допомагає за короткий проміжок часу досягти позитивних результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко Н. О. Використання інтерактивних методів навчання у закладах вищої освіти. *Інтерактивний освітній простір ЗВО*. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2018. С. 7–10.
2. Баграмова Н. В. Коммуникативно-интерактивный подход как способ повышения эффективности овладения иностранным языком. *Лингвистика и методика обучения иностранным языкам*: сб. науч. трудов. №2.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2005. С. 17-21.
3. Бартків О. А. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 1. 2010. С. 52-58.
4. Басай Н. П. Дидактичні засади навчання іноземних мов учнів старшої школи (на матеріалі німецької мови). *Проблеми сучасного підручника*. К. : Пед. думка, 2011. № 11. С. 424–431.
5. Боброва Л. А. Компьютер, интернет и мышление: изменение мышления под влиянием современных технологий. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kompyuter-internet-i-myshlenie-izmenenie-myshleniya-pod-vliyaniem-sovremennyh-tehnologiy> (дата звернення: 10.11.2020).
6. Богуш А. М. Теоретичні й методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника. *Педагогіка і психологія*. 2000. № 1. С. 5–10.
7. Войтович Н. В., Найдьонова А. В. Використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому процесі. Дніпро: ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС», 2017. 113 с.
8. Вятютнев М. Н. Коммуникативная направленность обучения русскому языку в зарубежных школах. *Рус. яз. за рубежом*. 1977. № 6. С. 38–45.
9. Галацин К. О. Використання різних видів наочності у процесі формування лексичної компетенції. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1055> (дата звернення: 10.11.2020).

- 10.Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований. *Иностранные языки в школе*. 1985. № 2. С. 17–24.
- 11.Главницкая И. Н. Понятие и виды интерактивных методов обучения в образовательном процессе. URL: <http://www.bntu.by/images/stories/mido/ntik5/glavnitskaya1.pdf> (дата обращения: 10.11.2020).
- 12.Гриджук О. Є. Використання інтерактивних методів навчання у викладанні дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2003. №19-21. С.13-17.
- 13.Гусевская Н. Ю. Эволюция методов обучения иностранному языку. *Ученые записки ЗабГУ*. 2013. № 6. С. 167-171.
- 14.Дацків О. П. Система вправ для формування вмінь говоріння у майбутніх учителів англійської мови засобами драматизації. №2. 2011. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2011_2_5(дата звернення: 10.11.2020).
- 15.Діденко Н. В., Патрушева І. А. Ефективність використання елементів E-learning на уроках англійської мови для формування комунікативної компетенції. *Мобільні технології в школі*. К.: «Освіта», 2019. С. 43–45.
- 16.Жумаева Л. А. Теоретические основы иноязычной профессиональной коммуникативной компетенции специалиста культуры. М.: МГУКИ, 2001. 224 с.
- 17.Занюк С. С. Психология мотивации. К.: Либідь, 2002. 304 с.
- 18.Зміївська І. В. Інструменти та сервіси для залучення та утримання студента в електронному навчальному середовищі. *Інтерактивний освітній простір ЗВО*. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2018. С. 12–14.
- 19.Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов. *Рус. яз. за рубежом*. 1990. № 4. С. 54–60.

20. Кажан Ю. М. Методика формування у майбутніх учителів рецептивної лексичної компетенції у процесі навчання німецької мови на базі англійської: дис.... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2012. 360 с.
21. Кларин М. В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта. *Педагогика*. 2000. №7. С. 12-18.
22. Климов Е. А. Психология индивидуальных различий. М., 1982. 77 с.
23. Кобзева Н. А. Коммуникативная компетенция как базисная категория современной теории и практики обучения иностранному языку. *Молодой ученый*. 2011. №3. С. 118-121.
24. Козлова А. В. Методика внедрения Web 2.0-технологий в организацию самостоятельной работы студентов гуманитарного направления подготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Челябинск, 2012. 354 с.
25. Козлова Н. В. Методика использования интерактивных приемов в обучении немецкому языку студентов языковых вузов: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. 2008. 22 с.
26. Коротков О. М. Психологічні особливості навчання старшокласників як одна з вимог конструювання змісту підручника з іноземної мови. *Проблеми сучасного підручника*. № 12. С. 438-443.
27. Крутецкий В. А. Психология. М.: Просвещение, 1980. 352 с.
28. Куріч М. В. Використання інтерактивних технологій на уроках іноземної мови. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 2. С. 80-83.
29. Кухаренко В. М., Березенська С. М. Теорія та практика змішаного навчання: монографія; за ред. В.М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.
30. Кухта І. В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Вісник Вінницького політ. ін.-ту*. 2008. № 4. С. 27-32.
31. Мельник С. О. Сучасний урок іноземної мови: акцент на інноваційні технології. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики*. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 189–197.

32. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. Словник іншомовних слів. К.: Наукова думка, 2000. 680 с.
33. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
34. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70000 слов / под ред. Н. Ю. Шведовой. М.: Русский язык, 1990. – 917 с.
35. Осова О. О. Виховний потенціал іноземної мови у ВНЗ. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Сер.: Педагогіка і психологія: зб. статей. Ялта: РВВ КГУ, 2014. № 43. Ч 2. С. 226–232.
36. Осова О. О. Сучасні тенденції розвитку методів навчання іноземної мови. *Новий колегіум*. 2011. № 6. С. 35–38.
37. Осова О. О. Інтерактивна взаємодія як важлива складова професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. *Наукові записки; Кіровоградський держ. ун-т ім. В. Винниченка*. № 153. 2017. С. 681–684.
38. П'яст Н. Й. Використання інтерактивних методів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). Вінниця: Вісник Вінницького політехн. ін-ту. 2010. №1. С. 98–102.
39. Панина Т. С., Вавилова Л. Н. Интерактивное обучение. *Образование и наука*. 2007. №6 (48). С. 32-41.
40. Петрук В. А., Андрущенко Н. О., Прозор О. П. Ретроспективний аналіз інноваційних методів навчання. Вінниця: Вісник Вінницького політехн. ін-ту. 2008. №4. С. 127-131.
41. Побірченко Н. А., Коберник С. Г. Інтерактивне навчання в системі освітніх технологій. *Початкова школа*. 2004. №10. С. 8-10.
42. Подберезський М. К. Характеристика особливостей педагогічної взаємодії. Вісник Дніпропетровського ун-ту ім. А. Нобеля. Дніпро, 2011. С. 31–35.
43. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. К.: Вид-во А.С.К., 2005. С. 192.

- 44.Редько В. Я. Концепція змісту навчання іноземної мови у старшій школі. *Рідна школа*. 2013. №8. С. 50–53.
- 45.Садова С. Особливості та психологія покоління X, Y, Z. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/42178/2/2017v10_Sadova_S-Osoblyvosti_ta_psykholohiia_56-59.pdf (дата звернення: 10.11.2020).
- 46.Сергеев А. Г. Компетентность и компетенции в образовании. В.: Владим. гос. ун-т, 2010. 107 с.
- 47.Сивак К. М. Типологія вправ з аудіювання (з досвіду німецьких методистів). 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2013_1_29 (дата звернення: 10.11.2020).
- 48.Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовно комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів: монографія. Черкаси, 2006. 328с.
- 49.Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: навч. посіб. / К.: Таксон, 2006. 87 с.
- 50.Скворцова С. А., Вторникова Ю. С. Модель коммуникативной компетенции. Вектор науки ТГУ, 2012. №2. С. 277–279.
- 51.Склярченко О. В. Сучасні вимоги до вправ для формування лексичної компетенції. *Іноземні мови*. 1999. №3. С.3-7.
- 52.Скрипченко О. В., Долинська З. В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Каравела. 2012. 400 с.
- 53.Смирнова О. М. Цифровая эпоха и виртуализация сознания. Проблемы и риски инженерного образования в XXI в./ под общ. ред. И. А. Герасимовой. М.: Университетская книга, 2017. С. 76–109.
- 54.Смолл Г., Ворган Г. Мозг онлайн: Человек в эпоху интернета / пер. с англ. Б. Козловского. М.: КоЛибри: Азбука-Аттикус, 2011. 352 с.
- 55.Сотникова С. І. Hallo, Freunde: підруч. для 10 кл. Х.: Ранок, 2011. 223 с.
- 56.Сотникова С. І. Hallo, Freunde: підруч. для 11 кл. Х.: Ранок, 2012. 224 с.
57. Ткачова К. Г. Вдосконалення лексичної компетентності учнів старших класів з використанням інструментів Web 2.0. *Дебют. Збірник тез*

- доповідей студентів факультету іноземних мов за результатами участі у Декаді студентської науки.* Маріуполь: МДУ, 2020. С. 197–199.
58. Ткачова К. Г. Використання сервісу LearningApps з метою формування лексичної іншомовної компетенції. *Нова українська школа: початок реформ.* Маріуполь: МДУ, 2020. С. 186–188.
59. Ткачова К. Г. Використання сучасних інтерактивних технологій з метою формування іншомовної комунікативної компетенції учнів в німецькій мові. *Vox philologi. Збірник наукових статей.*/ за заг. ред. к. філол.н. Назаренко Н. І. Маріуполь: МДУ, 2020. С. 125–132.
60. Ткачова К. Г. Особливості формування ІКК в учнів старшої школи з використанням інтерактивних технологій. *Мови та літератури у полікультурному суспільстві: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти.* Маріуполь: МДУ, 2020. С. 47–49.
61. Уруський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: методичний посібник. Тернопіль: ТОКІППО, 2005. 96 с.
62. Федусенко Ю. І. Психологічні особливості старшокласників і роль мотивації у процесі навчання іноземної мови у старшій (профільній) школі. *Новітні технології навчання іноземних мов у середній та вищій школі.* Чернігів: Чернігівський держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. С. 13–18.
63. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. Ученик в ООШ. М.: ИОСО РАО, 2002. с. 135–157.
64. 10 Merkmale guten Unterrichts von Hilbert Meyer. 2012. URL: <https://sts-lg-so.de/10-merkmale-guten-unterrichts-von-hilbert-meyer/> (Stand: 10.11.2020).

- 65.5 Benefits of Using Cellphones in School: Smartphones as Learning Tools. 2017. URL: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/should-students-use-their-smartphones-as-learning-tools/> (Last accessed: 10.11.2020).
66. Buscha A. Szita S. Begegnungen B1. Leipzig: Schubert-Verlag, 2008. 266 s.
67. Buscha A. Szita S. Begegnungen A2. Leipzig: Schubert-Verlag, 2007. 130 s.
68. Charles R. Graham. Blended learning systems: Definition, current trends, future directions. URL: <http://www.publicationshare.com/c1-Charles-Graham-BYU--Definitions-of-Blended.pdf> (Last accessed: 10.11.2020).
69. Funk H. DLL 04: Aufgaben, Übungen, Interaktion. München: Goethe-Institut, 2014. 184 s.
70. Mihovilovic J. Generation Y, Generation X, Generation Z – Unterschiede & Chancen der Generationen. 2017. URL: https://www.berlinerteam.de/magazin/generation-y-x-z-babyboomer-definition/#Wie_setzen_sich_Generationen_voneinander_ab (Last accessed: 10.11.2020).
71. Sind Smartphones und digitale Medien schädlich für die Konzentration? 2019. URL: <https://www.augsburger-allgemeine.de/wissenschaft/Sind-Smartphones-und-digitale-Medien-schaedlich-fuer-die-Konzentration-id54853926.html> (Stand: 10.11.2020).
72. Tomlinson B., Whittaker C., Blended Learning in English Language Teaching. London: British Council, 2013. 252 p.
73. Ulrich W. Grundbegriffe des Deutschunterrichts. Kiel, 1979. S. 17–24.
74. What do you mean by BYOD? URL: <https://fcl.eun.org/byod-meaning> (Last accessed: 10.11.2020).
75. What is BYOD (Bring Your Own Device) and Why Should Teachers Care? 2020. URL: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/what-is-byod-bring-your-own-device-and-why-should-teachers-care/> (Last accessed: 10.11.2020).